
REPUBLIKA SLOVENIJA

VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Številka: 09501-3/2010/4
Ljubljana, 07.10.2010

POROČILO
O POLOŽAJU ROMSKE SKUPNOSTI V SLOVENIJI –
poročilo o izvajanju Zakona o romski skupnosti v Republiki
Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/2007)

KAZALO

I.	UVODNA POJASNILA.....	3
II.	METODOLOGIJA PRIPRAVE SKUPNEGA POROČILA.....	3
III.	POLOŽAJ ROMSKE SKUPNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI – PREGLED PRISTOJNOSTI DRŽAVNIH ORGANOV IN ORGANOV SAMOUPRAVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI – realizacija 4. do 15. člena ZRomS-1	4
1.	NACIONALNI PROGRAM UKREPOV ZA ROME VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA OBDOBJE 2010 – 2015.....	4
2.	USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA	5
3.	USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU TRGA DELA IN ZAPOSLOVANJA	10
4.	USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU OHRANJANJA IN RAZVOJA KULTURNE, INFORMATIVNE IN ZALOŽNIŠKE DEJAVNOSTI ROMSKE SKUPNOSTI	17
5.	USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU UREJANJA BIVANJSKIH RAZMER	22
6.	USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU ZDRAVSTVENEGA VARSTVA ROMSKE SKUPNOSTI.....	25
7.	USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU POLITIČNE PARTICIPACIJE ROMSKE SKUPNOSTI NA LOKALNI RAVNI – predstavnik romske skupnosti v mestnem/občinskem svetu	26
8.	AKTIVNOSTI NA PODROČJU OSVEŠČANJA IN BOJA PROTI DISKRIMINACIJI	27
9.	ORGANIZIRANOST ROMSKE SKUPNOSTI V RS	30
10.	SOFINANCIRANJE ORGANIZACIJ ROMSKE SKUPNOSTI S STRANI DRŽAVNIH ORGANOV.....	31
IV.	EVALVACIJA URESNIČEVANJA OBVEZNOSTI PO ZRomS-1.....	31
V.	ZAKLJUČEK	33

I. UVODNA POJASNILA

Pravna podlaga za urejanje položaja romske skupnosti v Republiki Sloveniji je 65. člen ustave, ki določa, da položaj in posebne pravice romske skupnosti, ki živi v Sloveniji, ureja zakon. S tem so bili postavljeni pravni temelji za zaščitne ukrepe. Do dosledne izpeljave ustavne določbe je prišlo s sprejemom Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji /ZRomS-1/ (Uradni list RS, št. 33/2007; v nadaljevanju: ZRomS-1) v letu 2007. Dodatno je zaščita romske skupnosti vgrajena tudi v druge zakone.¹ Poleg zakonov je skrb za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti in za izboljšanje položaja romske skupnosti vgrajena v številne programe, strategije in resolucije s posameznih družbenih področij.

ZRomS-1 je sistemski zakon, ki določa skrb državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti pri uresničevanju posebnih pravic romske skupnosti, poleg tega pa ureja tudi organiziranost romske skupnosti na državni in lokalni ravni ter financiranje.

Četrti odstavek 4. člena ZRomS-1 določa, da Vlada Republike Slovenije enkrat letno poroča Državnemu zboru Republike Slovenije o uresničevanju obveznosti iz prvega, drugega in tretjega odstavka 4. člena in iz 5. člena ZRomS-1. To je prvo poročilo, ki ga Državnemu zboru Republike Slovenije posreduje Vlada Republike Slovenije.

Na svoji 13. seji je Komisija Državnega zbora Republike Slovenije za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti ob obravnavi A1. točke dnevnega reda z naslovom: Nacionalni program ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije za obdobje 2010-2015 sprejela sklep, da Vlada Republike Slovenije »v šestih mesecih pripravi in posreduje evalvacijsko poročilo o položaju romske skupnosti pri nas«.

Skladno z določbami ZRomS-1 in sklepom Komisije Državnega zbora Republike Slovenije za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti je Vlada Republike Slovenije pripravila to poročilo o položaju romske skupnosti v Republiki Sloveniji in izvajanju določb ZRomS-1.

II. METODOLOGIJA PRIPRAVE SKUPNEGA POROČILA

Poročilo je strukturirano tako, da po uvodnih pojasnilih in poglavju o metodologiji priprave poročila sledi poglavje (III.), v katerem se poroča o položaju romske skupnosti v Republiki Sloveniji in hkrati o realizaciji izvajanja ZRomS-1. V poglavju III. je predstavljena realizacija 4. – 15. člena ZRomS-1 (pristojnosti državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti pri uresničevanju posebnih pravic romske skupnosti v RS, organiziranost romske skupnosti v RS in sofinanciranje organizacij romske skupnosti s strani državnih organov).

V poročilu so predstavljeni programi in ukrepi, ki jih je sprejela Vlada RS oziroma jih pripravljajo in izvajajo različni državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti. Poglavje III. je razdeljeno po področjih, skladno z naštetimi področji v 3. in 4. členu ZRomS-1. Področja so tako: ustvarjanje pogojev na področju vzgoje in izobraževanja; ustvarjanje pogojev na področju trga dela in zaposlovanja; ustvarjanje pogojev na področju ohranjanja in razvoja kulturne, informativne in založniške dejavnosti; ustvarjanje pogojev na področju urejanja bivanjskih razmer; ustvarjanje pogojev na področju zdravstvenega varstva; ustvarjanje pogojev na področju politične participacije; ter aktivnosti na področju osveščanja in boja proti diskriminaciji do Romov. Sledi pregled organiziranosti romske skupnosti v RS na državni in lokalni ravni ter informacije o sofinanciranju organizacij romske skupnosti s strani državnih organov.

---

¹ Zakon o lokalni samoupravi, Zakon o lokalnih volitvah, Zakon o evidenci volilne pravice, Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, Zakon o osnovni šoli, Zakon o vrtcih, Zakon o medijih, Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo, Zakon o knjižničarstvu, Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, Zakon o Radioteleviziji Slovenija, Zakon o financiranju občin, Zakon o varstvu kulturne dediščine, Kazenski zakonik Republike Slovenije, Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju.

Pristojni organi, katerih poročila so vključena v skupno poročilo, so svoja pojasnila posredovali preko elektronske pošte oziroma z dopisi, ki se hranijo v arhivu Urada Vlade RS za narodnosti (v nadaljevanju: UVN). Skupno poročilo je dopolnjeno tudi z informacijami, ki jih je UVN s strani ministrstev in vladnih služb zbral ob drugih priložnostih ter smiselno dopolnjujejo področja, izpostavljena v skupnem poročilu. V besedilu poročila so pristojna ministrstva označena s kraticami, in sicer: Ministrstvo za šolstvo in šport (MŠŠ), Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ), Ministrstvo za kulturo (MK), Ministrstvo za okolje in prostor (MOP), Ministrstvo za zdravje (MZ), Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko (SVLR), Ministrstvo za javno upravo (MJU), Ministrstvo za gospodarstvo (MG).

Vsi v poročilu uporabljeni izrazi, zapisani v moški spolni slovnični obliki, so uporabljeni nevtrarno za ženske in za moške.

III. POLOŽAJ ROMSKE SKUPNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI – PREGLED PRISTOJNOSTI DRŽAVNIH ORGANOV IN ORGANOV SAMOUPRAVNIH LOKALNIH SKUPNOSTI – realizacija 4. do 15. člena ZRomS-1

1. NACIONALNI PROGRAM UKREPOV ZA ROME VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA OBDOBJE 2010 – 2015

ZRomS-1 v 6. členu določa, da vlada za usklajeno uresničevanje posebnih pravic pripadnikov romske skupnosti v sodelovanju s samoupravnimi lokalnimi skupnostmi in Svetom romske skupnosti Republike Slovenije sprejme program ukrepov. V programu se skladno z ZRomS-1 in področno zakonodajo določijo obveznosti in naloge iz 4. in 5. člena ZRomS-1, ki jih nato izvajajo pristojna ministrstva, drugi državni organi in organi samoupravnih lokalnih skupnosti. 4. in 5. člen ZRomS-1 opredeljujeta področja uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti ter določata vlogo in naloge državnih organov in organov samoupravnih lokalnih skupnosti. Vsi pristojni organi bodo na podlagi sprejetega nacionalnega programa ukrepov morali sprejeti podrobne področne programe in ukrepe ter v svojih finančnih načrtih za to predvideti ustrezna sredstva. Omenjeni podrobni področni programi in ukrepi morajo biti sprejeti v roku šestih mesecev po sprejemu vladnega programa ukrepov.

Vlada RS je na svoji 72. seji dne 11. 3. 2010 s sklepom št. 09501-2/2010/7 (prečiščeno besedilo sprejeto na 73. seji vlade dne 18. 3. 2010 s sklepom št. 09501-2/2010/8) na podlagi 6. člena ZRomS-1 sprejela *Nacionalni program ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije za obdobje 2010 – 2015* (v nadaljevanju: NPU za Rome 2010-2015). Sprejeti dokument pomeni operacionalizacijo zakonskih določil na področju usklajenega uresničevanja pravic pripadnikov romske skupnosti ter prinaša nujno potrebne ukrepe na tistih področjih, ki so za izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti prioriteta.

Dolgoročni namen in cilj sprejetega NPU za Rome 2010-2015 je s konkretnimi ukrepi vplivati na razvoj oziroma večanje medsebojnega razumevanja in dialoga med pripadniki romske skupnosti in večinskim prebivalstvom ter promovirati udeležanje človekovih ter manjšinskih pravic.

Na podlagi izraženih potreb romske skupnosti in poznavanja razmer na terenu so kot prioriteta področja v sprejetem NPU za Rome 2010-2015 identificirana in opredeljena področja bivalnih razmer, izobraževanja, zaposlovanja in zdravstvenega varstva, ki zahtevajo konkretne kratkoročne in dolgoročne ukrepe za izboljšanje stanja. Poleg prioritarnih področij država že namenja, in mora v prihodnje še dodatno namenjati, posebno pozornost tudi ohranjanju in razvoju različnih oblik romskega jezika, kulture ter informativne in založniške dejavnosti, vključevanju Romov v družbeno in politično življenje ter osveščanju tako večinskega kot manjšinskega prebivalstva o obstoju

diskriminacije in boju proti njej, zavedanju predsodkov posameznikov, še posebej javnih uslužbencev, ki se pri svojem delu srečujejo s pripadniki romske skupnosti.

Osnovni strateški cilji NPU za Rome 2010-2015 so tako:

1. izboljšati bivalne razmere pripadnikov romske skupnosti in urediti romska naselja;
2. izboljšati izobrazbeno strukturo pripadnikov romske skupnosti in izboljšati obisk romskih otrok v programih predšolske vzgoje, šoloobveznih otrok v rednem izobraževanju ter povečati vključenost mladih in odraslih v nadaljevanje izobraževalnega procesa v skladu z načelom vseživljenjskega učenja;
3. povečati zaposlenost in znižati brezposelnost pripadnikov romske skupnosti;
4. izboljšati zdravstveno varstvo pripadnikov romske skupnosti, predvsem s poudarkom na izboljšanju zdravstvenega varstva otrok in žensk;
5. ohranjati in razvijati kulturne, informativne in založniške dejavnosti romske skupnosti ter si prizadevati za ohranjanje in razvoj različnih oblik romskega jezika;
6. povečati osveščenost večinskega prebivalstva glede obstoja, kulture, šeg in navad pripadnikov romske skupnosti ter osveščenost pripadnikov manjšine o pravicah in dolžnostih, ki jim pripadajo kot državljanom Republike Slovenije.

Skladno z zastavljenimi strateškimi cilji so opredeljena prioriteta področja programa ter ukrepi.

V skladu z ZRomS-1 bo uresničevanje NPU za Rome 2010-2015 spremljalo vladno delovno telo – Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti. Uresničevanje NPU za Rome 2010-2015 se bo sistematično spremljalo na letni ravni, pri čemer se bo pripravila evalvacija ukrepov ter se bo po potrebi predlagalo spremembe oziroma dopolnitve dokumenta. Podrobne področne programe morajo na podlagi sprejetega NPU za Rome 2010-2015 nosilci ukrepov pripraviti in sprejeti v roku šestih mesecev od sprejetja NPU za Rome 2010-2015, to je do 11. 9. 2010. UVN bo imel pregled nad vsemi sprejetimi podrobnimi področnimi programi nosilcev ukrepov.

2. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju: Strategija 2004) je bila sprejeta maja in junija leta 2004, ko so dokument sprejeli vsi trije strokovni sveti s področja vzgoje in izobraževanja. Strategija 2004 vključuje izhodišča, načela, cilje in temeljne rešitve za uspešnejše vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje na vseh ravneh.

Petletno obdobje 2004-2009 se zdi ustrezen interval za pregled uresničevanja določb Strategije 2004 ter za oceno učinkovitosti posameznih ukrepov. *Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji – dopolnjena verzija* (v nadaljevanju: Strategija – dopolnjena verzija) je pripravljena z namenom, da na podlagi pregleda in ocene uresničevanja določb Strategije 2004, predlaga rešitve in ukrepe, ki naj omogočijo še bolj uspešno vključevanje otrok, pripadnikov romske skupnosti, v sistem vzgoje in izobraževanja, od vrtcev do univerzitetnega in podiplomskega izobraževanja. Strategijo 2004 je bilo potrebno dopolniti tudi zato, ker se je v obravnavanem obdobju (2004-2009) dogodilo nekaj pomembnih novosti, ki zadevajo urejanje položaja romske skupnosti v Republiki Sloveniji, med drugim je bil sprejet ZRomS-1, ki v 4. členu, točka 1. določa, da »Republika Slovenija ustvarja pogoje za vključevanje pripadnikov romske skupnosti v sistem vzgoje in izobraževanja, zagotavlja pogoje za dvig izobrazbene ravni pripadnikov romske skupnosti in ustrezno štipendijsko politiko«.

Ob tem je pomembno poudariti, da je uspešno vključevanje Romov v sistem vzgoje in izobraževanja odvisno tudi od uspešnosti ukrepov na drugih področjih: bivanjskih razmerah, na področju zaposlovanja, zdravstva, itd.

V Strategiji 2004 je zapisano, da je temeljno izhodišče izobraževanja načelo enakih možnosti. Upoštevana so tudi naslednja načela in cilji:

- zagotavljanje vzgoje in izobraževanja, ki omogočata doseganje ciljev oziroma standardov znanja, ki so opredeljeni v kurikulumu za vrtce in v učnih načrtih (nesprejemljive so rešitve, pri katerih bi odstopali od ciljev, opredeljenih v kurikulumu oziroma učnih načrtih, ki segajo od minimalnih do najvišjih, ali kjer bi bili minimalni cilji in standardi znanja edini in končni cilj pri vključevanju romskih otrok kot narodne skupnosti),
- uveljavljanje pravice do ohranjanja spoštovanja romskega jezika in kulture v vzgoji in izobraževanju,
- vključevanje v večinsko družbo tako, da vzgoja in izobraževanje zagotavljata prevzemanje funkcionalnih rekvizitov družbe in obenem spoštovanje različnosti (ter ohranjanja identitete),
- vključevanje v večinsko družbo tako, da vzgoja in izobraževanje v kurikulumu zagotavljata načela in vrednote enakosti v povezavi s socialno pravičnostjo (spopad s predsodki, približevanje univerzalnim vrednotam, spoštovanje druge kulture in jezika).

Po vzgojno-izobraževalni vertikali dokument sledi naslednjim načelom in ciljem:

- načelo odprtosti kurikula,
- načelo avtonomnosti in strokovne odgovornosti strokovnih delavcev,
- načelo enakih možnosti in upoštevanje različnosti med otroci ter načelo multikulturalizma (spoštovanje specifičnosti romske kulture),
- načelo sodelovanja s starši,
- zagotavljanje pogojev za doseganje ciljev in standardov znanja,
- za področje izobraževanja odraslih: načelo vseživljenjskosti, funkcionalnosti, demokratičnosti, prostovoljnosti, raznovrstnosti in dinamičnosti, integriranosti, aktivne udeležbe.

Maja 2010 je bila na delovni skupini, ki jo je minister za šolstvo in šport imenoval s sklepom, obravnavana Strategija – dopolnjena verzija, ki poudarja:

- pomen izobraževanja (izobrazbe) v luči dviga socialnega in kulturnega kapitala;
- pomen izobraževanja (izobrazbe) v luči povečevanja (samo)zaposlitvenih možnosti, s spoznavanjem izkušenj in praks tako imenovane etno-ekonomije;
- pomen izobraževanja (izobrazbe) v luči mobilnostnih potreb sodobnega človeka, torej tudi pripadnika romskega naroda. Dvig socialnega kapitala je običajno mogoč zunaj romskega naselja, v urbanem okolju. Za vstop in bivanje v urbanem okolju pa je potrebno pridobiti ustrezno izobrazbo. Ta omogoča več možnosti za zaposlitev;
- pomen izobraževanja (izobrazbe) v luči zmanjševanja družbene obrobnosti in/ali izključenosti;
- pomen izobraževanja v luči zmanjševanja socialne ogroženosti;
- pomen vseživljenjskega učenja;
- pomen »romskega« naselja, znotraj katerega naj se odvija predšolska vzgoja (kjer je to seveda možno in potrebno), učna pomoč in občolske dejavnosti. Da bi bilo možno izvajati predvidene aktivnosti je potrebno spodbujati izgradnjo večnamenskih prostorov, v katerih bi lahko izvajali predšolsko vzgojo, učno pomoč za učence in dijake, kjer bi bila pisarna romskega svetnika, pisarna centra za socialno delo, itd.. Prenos vzgojnih aktivnosti v romsko naselje bi lahko predstavljal pomemben element tvorbe »romske narodne skupnosti«.

Strategija – dopolnjena verzija je bila izdelana na podlagi ocene izvajanja Strategije 2004.

V Strategiji 2004 so najpomembnejše rešitve:

- zgodnje vključevanje v vzgojno-izobraževalni sistem: vključevanje romskih otrok v predšolsko vzgojo v vrtcih vsaj dve leti pred pričetkom osnovne šole, tj. najpozneje s štirimi leti; namen vključevanja v vrtce je predvsem učenje jezika (tako slovenskega kot romskega) ter socializacija v vzgojno-izobraževalni instituciji, ki posreduje izkušnje in vzorce, ki otroku omogočajo lažji vstop in vključevanje v osnovno šolo;
- romski pomočnik: neznanje slovenskega jezika ter neuspešno vključevanje otrok lahko odpravljamo oziroma ublažimo tudi z uvedbo romskega pomočnika, ki bo otrokom pomagal prebroditi čustveno in jezikovno oviro in bo predstavljal neke vrste most med vrtcem oziroma šolo ter romsko skupnostjo;

- vsebinsko prilagajanje programov: v osnovni šoli uvedba pouka romskega jezika na fakultativni ravni, učenje slovenskega jezika, identifikacija ciljev (npr. multikulturalnosti) oziroma standardov znanja v učnih načrtih, ki se dosežejo z vsebinami romske kulture, zgodovine in identitete;
- stalno strokovno izpopolnjevanje in doizobraževalni programi za strokovne delavce;
- posebne oblike organizacije in materialni pogoji: vsaj ohranitev zdaj veljavnih normativov; še naprej finančna podpora oziroma pomoč MŠŠ;
- ne segregacija, praviloma ne homogeni oddelki; uporabiti zakonsko že predpisane oblike individualizacije, notranje in fleksibilne diferenciacije, nivojskega pouka;
- različne oblike učne pomoči;
- vzpostavljanje zaupanja v šolo in odpravljanje predsodkov (poseben načrt šole, s katerim določijo aktivnosti komuniciranja in sodelovanja s starši otrok Romov, in načrt zaznavanja in kontinuiranega odpravljanja stereotipov in predsodkov, ki se pri večinski populaciji pojavljajo v razmerju do učencev Romov);
- romski učenci kot etnična skupina niso učenci s posebnimi potrebami (učenceva šolska neuspešnost, ki izvira iz neznanja jezika ali specifičnosti romske kulture, ne more biti osnova za usmerjanje otrok v programe z nižjim izobrazbenim standardom);
- izobraževanje odraslih: izhodišče za določanje ciljev izobraževanja odraslih Romov so temeljni cilji, zapisani v *Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji do leta 2010* (zviševati splošno izobraževalno raven odraslih, dvigniti izobrazbeno raven, pri čemer je 4-letna srednja izobrazba temeljni izobrazbeni standard, povečati zaposljivost in povečati udeležbo odraslih v vseživljenjskem učenju). Posebna pozornost bo namenjena izobraževanju odraslih Romov za dvigovanje izobrazbene ravni in razvoj delovne sile, razvijanju svetovalnih središč oziroma omrežja v okoljih, kjer živijo Romi, in institutu romskega koordinatorja, posebnim normativom in standardom za programe, v katere so vključeni odrasli Romi, zagotovitvi sredstev za možnost brezplačne udeležbe v programih in brezplačne učne pomoči.

Analiza ciljev v obdobju 2004 - 2010 kaže, da:

- Eden pomembnejših ciljev iz Strategije 2004 je zgodnje vključevanje v vzgojno-izobraževalni sistem, tj. vključevanje romskih otrok v predšolsko vzgojo v vrtcih vsaj dve leti pred pričetkom osnovne šole (ali najpozneje s štirimi leti). Namen vključevanja v vrtce je predvsem učenje jezika (tako slovenskega kot romskega) ter socializacija v vzgojno-izobraževalni zavod, ki posreduje izkušnje in vzorce, ki otroku omogočajo lažji vstop in vključevanje v osnovno šolo. Za lažji dostop romskih otrok do vrtcev se izvajajo različni ukrepi, npr. ugodnejši standardi in normativi glede števila otrok v posameznem oddelku, ugodnejše razmerje otrok na odraslega, večje število odraslih oseb v oddelku pri izvajanju programa in organiziran prevoz s spremstvom, če je vrtec bolj oddaljen od bivališča otroka. Predšolski romski otroci so integrirani v redne oddelke v vrtcih v občinah Beltinci, Brežice, Cankova, Dobrovnik, Jesenice, Kočevje, Križevci, Krško, Kuzma, Maribor, Puconci, Radovljica, Ribnica, Rogašovci, Semič, Šentjernej, Škocjan, Tišina, Turnišče, Velenje. V vrtce so vključeni na tri načine: največ jih je integriranih v običajne skupine; manj v romske oddelke, kjer so vključeni samo romski otroci; obstajajo tudi vrtci, ki vključuje le romske otroke (npr. romsko naselje Pušča v Murski Soboti) - poudariti pa je treba, da se imajo v enoto možnost vključevati tudi vsi ostali otroci.

Vključevanje otrok v predšolsko vzgojo poteka v različnih oblikah in na različne načine: od vključevanja v vrtce zunaj romskega naselja brez »predpriprave« (na primer občina Tišina); do vrtca s celovitim vzgojnim programom v romskem naselju (naselje Pušča); vrtca s polovičnim časom Pikapolonica v Brezju, občina Novo mesto; vrtca s skrajšanim programom Romano v Hudejah, občina Trebnje; do občasnega nudenja učne pomoči, na primer v naselju Smrekec 1, občina Grosuplje.

- Že pred sprejetjem Strategije 2004 je MDDSZ uvajalo instrument »romskega pomočnika« preko projekta Equal, ki ga je vodila RRA Mura. Projekt je spremljalo nerazrešeno vprašanje statusa romskih pomočnikov in njihovega izobraževanja. Proces priprave in potrjevanja poklicnega standarda v tem času vzporedno ni bil izveden, zato kljub temu, da so bili pomočniki deležni

obsežnega izobraževanja ob koncu niso pridobili formalnih certifikatov. Projekt tudi ni bil formalno umeščen v sistem vzgoje in izobraževanja, temveč je tekel vzporedno. Uresničevanje tega ukrepa je potekalo v več fazah. Do leta 2007 je Center RS za poklicno izobraževanje (CPI) z dvema delovnimi skupinama oblikoval poklicne standarde, ki so bili sprejeti na strokovnem svetu za poklicno in strokovno izobraževanje. S sprejetjem poklicnega standarda so bile dane prve normativne podlage za sistemsko umeščanje romskega pomočnika v sistem vzgoje in izobraževanja. Na podlagi opredeljenih poklicnih standardov je mogoče te poklice sploh financirati in sistemizirati v okviru vzgojno-izobraževalnih ustanov. V letu 2008/2009 se je v okviru projekta Uspešno vključevanje učencev Romov v sistem vzgoje in izobraževanja, ki je financiran iz Evropskega socialnega sklada (ESS), zaposlilo 30 romskih pomočnikov, vendar je ob tem treba poudariti, da gre za projektno financiranje. Poleg navedenega je v praksi (ne glede na oblikovan poklicni standard) prihajalo do različnih razumevanj, kakšen je opis dela romskega pomočnika, do različnih pogledov, ali je romski pomočnik dodatni učitelj, ki nudi učno pomoč, ali je praviloma predstavnik romske skupnosti, ki tvori most med romsko skupnostjo in šolo. Do različnih razumevanj je prihajalo tudi zaradi neuskkljenih ukrepov in načinov delovanja med ministrstvi, saj se je institut romskega pomočnika pojavljal tudi v kontekstu javnih del, kjer je bila njegova vloga drugače opredeljena. V skladu z rešitvami predvidenimi v Strategiji 2004 je MŠŠ aprila 2008 v okviru ESS objavilo *javni razpis za uspešno vključevanje Romov v vzgojo in izobraževanje*, katerega namen je vključevanje romskega pomočnika, ki bo otrokom pomagal prebroditi čustveno in jezikovno oviro in bo predstavljal neke vrste most med vrtcem oziroma šolo ter romsko skupnostjo. V ta namen so bili vzpostavljeni projektni timi, v katere so poleg poslovnih in strokovnih delavcev v vrtcih in osnovnih šolah vključeni tudi romski pomočniki. Za uspešnejše delovanje romskih pomočnikov je vsak teden organizirano tudi strokovno usposabljanje romskih pomočnikov. Projekt koordinira Zveza Romov Slovenije in bo trajal do konca leta 2011. Zaenkrat je v okviru projekta zaposlenih 30 romskih pomočnikov.

- V času od sprejetja Strategije 2004 je bil pripravljen in letu 2007 sprejet izbirni predmet »Romska kultura«, vendar samo z uvajanjem tega izbirnega predmeta ni mogoče razrešiti ključnih vprašanj, običajno opisanih kot »prezrti kurikulum«.
- Izvedeni so bili strokovni posveti na temo uspešnejšega vključevanja učencev Romov v sistem vzgoje in izobraževanja, vsako leto so se izvajali seminarji za učitelje v okviru nadaljnega strokovnega izobraževanja, vzpostavljena je mreža šol, v katero so vključeni učenci Romi z namenom izmenjave izkušenj, primerov dobrih praks (Zavod RS za šolstvo, Center RS za poklicno izobraževanje). V okviru Zavoda RS za šolstvo deluje študijska skupina učiteljev, ki poučujejo romske učence. Na področju vzgoje in izobraževanja so zelo aktivne tudi različne nevladne organizacije in strokovne ter izobraževalne ustanove. Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj (ZIK Črnomelj) je bil v letih 2005 in 2006 koordinator projekta Phare 2003 - Vseživljenjsko učenje »Poklicno informiranje in svetovanje za Rome - PISR«, kjer je sodelovalo še devet partnerjev, in sicer Razvojno izobraževalni center Novo mesto, Center za izobraževanje in kulturo Trebnje, Ljudska univerza Kočevje, Ljudska univerza Krško, Fakulteta za socialno delo Ljubljana, Inštitut za narodnostna vprašanja, Zavod RS za zaposlovanje, Območna služba Novo mesto, Romsko društvo Rom Črnomelj in Alianta Ljubljana.
- V zvezi s posebno skrbjo države, ki se sistematično izvaja prek nacionalnega proračuna, je moč ugotoviti, da MŠŠ posebej obravnava in šolam priznava ugodnosti za vzgojo in izobraževanje romskih učencev. Za individualno ali skupinsko delo z romskimi učenci MŠŠ v šolskem procesu namenja dodatna finančna sredstva, ima ugodnejše normative za oddelke z Romi, posebej financira prehrano, učbenike, ekskurzije, ipd. MŠŠ je financiral razvojno-raziskovalne naloge, povezane s problematiko uspešnejšega vključevanja učencev Romov ter standardizacijo romskega jezika kot podlago za poučevanje romskega jezika. MŠŠ mesečno nakazuje šolam sredstva za učence Rome za nakup učnih pripomočkov in za nekatere stroške v zvezi z dnevi dejavnosti in ekskurzijami. Učbenike za romske učence zagotavljajo šole s pomočjo učbeniških skladov. MŠŠ zagotavlja dodatna sredstva za regresiranje šolskih malic za vse učence ter vsem šolam, ki vključujejo učence Rome, poviša regres za šolske malice za polovično število vpisanih romskih

učencev. MŠŠ osnovnim šolam z učenci Romi zagotavlja dodatne pedagoške ure za izvedbo pouka v majhnih skupinah. V letu 2008 so bila zagotovljena sredstva za povečanje števila pedagoških delavcev v oddelkih, kjer so vključeni učenci Romi.

- MŠŠ namenja precej sredstev za financiranje raziskav na področju izobraževanja (in usposabljanja) Romov. V okviru programa »Konkurenčnost Slovenije 2001 – 2006« je bil na podlagi razpisa leta 2001 izbran in financiran triletni raziskovalno-razvojni projekt, katerega cilj je razvoj modelov za izobraževanje in usposabljanje Romov, z namenom zagotavljanja povečanja rednega zaposlovanja Romov. V letu 2002 je bil v okviru programa »Konkurenčnost Slovenije 2001 – 2006« na podlagi razpisa izbran in financiran program z naslovom »Zagotavljanje enakih možnosti za izobraževanje romskih otrok in njihovih družin«. Na Fakulteti za družbene vede je v letih od 2006 – 2008 tekel projekt »Reševanje romske problematike v Sloveniji s poudarkom na socialni inkluzivnosti Romov v šolski sistem«. V tem obdobju je bilo financiranih več razvojno-raziskovalnih del. Razvojno-raziskovalna dela so element »na dokazih temelječe politike« "*evidence-based policy*", saj je le s tovrstnimi podlagami mogoče oblikovati učinkovito edukacijsko politiko.
- Po sprejetju Strategije 2004 so bili ustrezno spremenjeni tudi normativni akti (npr. Pravilnik o standardih in normativih), ki niso več dopuščali možnosti oblikovanja posebnih oddelkov za učence Rome. Šole so k izvajanju teh določb pristopale različno. Na OŠ Bršljin so vse učence Rome takoj integrirali v oddelke. V februarju 2005 je prišlo do protestov staršev (oblikovan je bil poziv naj starši ne romskih učencev ne pošiljajo otrok v šolo) neromskih otrok, ki so menili, da se z naraščanjem deleža romskih otrok na osnovni šoli Bršljin znižuje kakovost pouka. S strani teh staršev, pa tudi občine je bilo oblikovanih več predlogov, npr. da bi učence Rome razselili po šolah v občini ali pa da bi bila oblikovana posebna osnovna šola za učence Rome (morda kar znotraj romskega naselja). V aprilu 2005 je bil med MŠŠ in šolo dogovorjen poseben model, po katerem naj bi šola lahko oblikovalačasne skupine pri pouku materinščine, matematike in tujega jezika za tiste učence, ki pri teh predmetih ne dosegajo standardov znanja. Poleg tega je MŠŠ zagotovilo šoli 5 dodatnih strokovnih delavcev, s čimer naj bi bili zagotovljeni pogoji za intenzivnejše individualno delo in ohranjanje kakovosti pouka. Zavod RS za šolstvo je bil zadolžen, da spremlja delo v OŠ Bršljin in opravlja svetovalno delo. Naveden način financiranja je bil OŠ Bršljin zagotovljen za tri leta. Zavod RS za šolstvo je vsa tri leta spremljal projekt izvajanja vzgojno-izobraževalnega dela na OŠ Bršljin. Letna poročila so objavljena na internetnih straneh Zavoda RS za šolstvo in osnovne šole. V času izvajanja projekta je MŠŠ zagotovilo ugodnejše normative za izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela na OŠ Bršljin ter številne seminarje in druge oblike usposabljanja za pedagoške delavce. Končno poročilo je bilo predstavljeno Strokovnemu svetu za splošno izobraževanje v letu 2009. Iz poročila je razvidno, da so učitelji s pomočjo Zavoda RS za šolstvo razvili različne didaktične pristope, ustvarili vrsto primerov dobrih praks, romskim učencem pa je bila nudena dodatna strokovna pomoč. Kljub vsemu vloženemu delu šola opozarja, da učnimi dosežki romskih učencev v povprečju še vedno zaostajajo – vzroke za to pa ni iskati samo v usposobljenosti učiteljev za različne didaktične pristope, temveč tudi v bivalnih pogojih, v katerih učenci živijo, pa tudi pripravljenosti staršev, da podprejo šolanje svojih otrok. Šola se je zato, v času trajanja projekta, še posebej osredotočila na delo s starši romskih otrok. Ob zaključku projekta je bila v aprilu 2009 organizirana konferenca, na kateri so šole (tudi OŠ Bršljin) predstavile primere dobre prakse.
- MŠŠ je v okviru ciljnega raziskovalnega programa (CRP) razpisalo projekt priprava slovnice in slovarja romskega jezika. Projekt je bil zaključen leta 2006. Z navedenimi gradivi naj bi kodificirali jezik, kar bi omogočalo učenje romskega jezika ter s tem zagotavljanje pravice do razvijanja lastnega jezika in identitete. Ob izvedenem delu so ponovno vzniknile razprave o korektnosti predlagane kodifikacije, o položaju romskega jezika. Vprašanje kodifikacije torej ostaja odprto za nadaljnje reševanje te problematike.
- MŠŠ je leta 2008 v okviru ESS objavilo tudi javni razpis, v okviru katerega bo do konca leta 2010 pripravljen učni načrt za poučevanje in učenje slovenskega jezika kot drugega jezika. Projekt vodi

Center za slovenščino pri Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Cilj navedenega projekta je, da bi izboljšali didaktiko poučevanja slovenščine kot drugega tujega jezika in tako omogočili tudi romskim učencem učinkovitejše učenje in izražanje v slovenskem jeziku.

- V skladu z Zakonom o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja morajo vse šole izdelati t.i. vzgojne programe. V okviru tega morajo šole z vključenimi učenci Romi izdelati načrt in izvajati aktivnosti komuniciranja in sodelovanja s starši otrok Romov. Cilj, ki naj bi ga dosegli s tem sodelovanjem, je vzpostavitev zaupanja v šolsko institucijo pri romskih starših in učencih.

Ukrepi iz Strategije 2004, ki v obdobju 2004 – 2010 niso bili realizirani, so vključeni v razpis iz sredstev ESS, ki ga je MŠŠ objavilo v letu 2010 z naslovom: *Dvig socialnega in kulturnega kapitala v romskih naseljih*. V okviru tega razpisa se želi zagotoviti oblikovanje različnih konceptov in modelov predšolske vzgoje, ki bodo prispevali k razvoju inovativnih in ustvarjalnih pristopov k učenju ter izvajanje različnih oblik vzgojno-izobraževalnega dela v romskih naseljih, s poudarkom na predšolski vzgoji ter s ciljem dviga deleža vključenosti otrok v proces predšolske vzgoje in prehoda v osnovno šolo ob sodelovanju z romskimi pomočniki v procesu predšolske vzgoje.

Cilj razpisa je tudi vzpostaviti mrežo učne pomoči za učence in dijake, predstavnike romske skupnosti, in dodatno usposobiti strokovni kader za delo z romskimi otroki, tako učitelje kot druge strokovne delavce in strokovne delavce v nevladnih organizacijah.

Namen javnega razpisa je spodbujanje socialne vključenosti ter spoznavanje in ohranjanje romskega jezika in kulture. Aktivnosti so usmerjene v omogočanje lažjega prehoda otrok v institucionalno obliko izobraževanja (redne oddelke vrtca izven romskega naselja in šole), aktivnejše sodelovanje staršev v navedenih procesih in s pomočjo različnih oblik predšolskih, šolskih in obšolskih programov in aktivnosti za otroke, mladino in starše v romskih naseljih zagotoviti medsebojno razumevanje, spoznavanje širšega okolja in kulture, vsestranski razvoj romskih otrok z usmeritvami, ki jih predstavlja Strategija 2004.

Predmet javnega razpisa je:

- razvoj in izvajanje različnih oblik vzgojno-izobraževalnega dela v romskih naseljih, pri čemer je poseben poudarek dan predšolski vzgoji,
- načrtovanje, organizacija in izvedba usposabljanja učiteljev, socialnih in drugih strokovnih delavcev za delo z romskimi otroki in mladostniki s poudarkom na praktičnih izkušnjah dela,
- razvoj in izvajanje različnih oblik predšolskih, šolskih in obšolskih programov in aktivnosti za otroke, mladino in starše v romskih naseljih,
- izvajanje učne pomoči za romske učence in dijake,
- priprava prostorskih in demografskih analiz na področju predšolske in šolske vzgoje v romskih naseljih za podporo izvajanju ukrepov na področju predšolske in šolske vzgoje, dvigu kakovosti življenja, socialnega in kulturnega kapitala v romskih naseljih ter kartiranje parametrov sedanjega in bodočega stanja območij z romskim prebivalstvom.

3. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU TRGA DELA IN ZAPOSLOVANJA

Kljub relativno slabi sliki, ki jo kažejo podatki o registrirano brezposelnih Romih, MDDSZ ocenjuje, da je na tem področju v nekaj letih prišlo do številnih pozitivnih sprememb, od katerih so nekatere že jasno razvidne, druge pa se bodo pokazale v naslednjih letih. V prvo skupino sprememb gre šteti večje število zaposlitvenih programov posebej namenjenih Romom, večje število prilagojenih in njim namenjenih programov javnih del (konkretno: programi iz skupin Romi za Rome) in, nenazadnje, večjo soudeležbo Romov pri vsebinskih opredelitvah razvojnih programov. Najpomembnejši kvalitativni premiki v spremembi položaja Romov na trgu delovne sile pa bodo pozitivno korelirali le z zvišanjem njihove izobrazbene strukture in poklicne usposobljenosti, kar pa je že zaznavno pri mlajši generaciji te populacije.

Med temeljnimi vprašanji celotne družbene integracije Romov je vprašanje njihove zaposlenosti, ki ni le nujen pogoj za zagotavljanje osnovnih eksistenčnih možnosti, temveč tudi eden od osnovnih pogojev za izboljšanje njihovega celotnega družbeno-ekonomskega položaja.

Problemi na področju zaposlovanja Romov oziroma njihova vloga na trgu delovne sile ima v Sloveniji nekatere specifičnosti:

1. Natančne evidence, kolikšno število brezposelnih pripada romski skupnosti ni, ker se Romi ne vnašajo v evidenco brezposelnih kot pripadniki romske skupnosti, ampak se lahko tak podatek pridobi le s pomočjo tipičnih romskih priimkov in osebnega poznavanja strank, kar izkrivlja točnost podatka.
2. V septembru 2009 je bilo na Zavodu RS za zaposlovanje prijavljenih 2.193 Romov, kar predstavlja 2,5 % vseh registrirano brezposelnih oseb v Republiki Sloveniji. Število Romov je ocenjeno, saj se v evidenci beležijo le tisti, ki to želijo.
3. Določene vrste socialnih pomoči, ki jih lahko dobijo državljani Republike Slovenije, so zakonsko vezane na status brezposelnosti prejemnikov teh pomoči, ki ga dokazujejo s prijavo na zavodu. Tako so na zavodu prijavljene tudi osebe, za katere ni nujno, da iščejo delo, ampak so prijavljene le zaradi uveljavljanja socialnih pravic, med katerimi je tudi precejšen delež Romov.
4. Splošna slika brezposelnosti Romov kaže na koncentracijo Romov na nekaj območij, predvsem Prekmurja in Dolenjske, kar predstavlja tudi regionalni problem. Izobrazbena struktura Romov je dejansko izredno slaba – na področju Dolenjske 98,2 % brezposelnih Romov nima končane osnovne šole, na področju Prekmurja pa 90 %. Število registrirano brezposelnih Romov se z leti zvišuje v absolutnem in relativnem številu. Po informacijah območnih služb in uradov za delo, kjer so prijavljeni brezposelni Romi, imajo nekateri delodajalci dejansko odklonilen odnos do Romov. Kljub temu je glavni vzrok visoke brezposelnosti Romov prav njihova izredno nizka izobrazbena struktura. S tako izobrazbeno strukturo so možnosti pridobitve ali ohranitve zaposlitve relativno majhne.

Prav tako so razlike tudi med Romi, kjer je manjši del že zelo dobro integriran v okolje večinskega prebivalstva, in hkrati ohranja svoje kulturne, jezikovne značilnosti, večji delež pa je tistih, ki živijo ločeno v okviru svojih skupnosti in se težje vključujejo v drugo okolje. Izločenost iz enakopravnih konkurenčnih možnosti na trgu dela jih vedno bolj potiska v družbeno periferijo.

V preteklih letih je MDDSZ na področju trga dela in zaposlovanja izvajalo številne programe, ki so bili usmerjeni na ciljno populacijo brezposelnih Romov.

3.1. Vključevanje brezposelnih Romov v ukrepe APZ v letih 2007, 2008 in 2009

Kot izpostavljeno že zgoraj Zavod RS za zaposlovanje (v nadaljevanju: Zavod) v evidenci brezposelnih oseb ne vodi posebej Romov. Zavod v evidenci brezposelnih oseb beleži le tiste Rome, ki se v postopku priprave zaposlitvenega načrta sami opredelijo za Rome in želijo biti obravnavani kot posebna skupina brezposelnih in s tem tudi kot prioriteta oziroma prednostna skupina brezposelnih oseb, ki se lahko vključuje v posamezne ukrepe aktivne politike zaposlovanja (v nadaljevanju: APZ).

Konec leta 2008 je bilo prijavljenih v evidenci brezposelnih oseb na Zavodu 2117 Romov oziroma 3,2% vseh brezposelnih oseb (skupno število brezposelnih oseb: 66.239), konec leta 2009 pa je bilo v evidenci brezposelnih oseb 2236 Romov, kar predstavlja 2,3 % vseh brezposelnih oseb (skupno število brezposelnih oseb: 96.672). Število in delež brezposelnih Romov se, kljub velikemu povečanju števila brezposelnih oseb zaradi gospodarske krize, bistveno ne povečuje, kljub prednostnem vključevanju v primerne programe APZ pa se njihovo število tudi bistveno ne zmanjšuje. Brezposelni Romi,

predvsem zaradi nizke izobrazbene strukture, predstavljajo enega izmed specifičnih strukturnih problemov trga dela.

V okviru programov APZ Romi in druge brezposelne osebe dobijo možnost, da se usposobijo za delo in zaposlijo. Največ Romov se vključi v programe institucionalnega usposabljanja in formalnega izobraževanja (predvsem za dokončanje osnovne šole) ter v programe javnih del. Javna dela so namenjena aktiviranju brezposelnih oseb, njihovi socializaciji – socialni vključenosti, pridobivanju novih znanj in delovnih sposobnosti. V okviru javnih del se Romi največkrat vključujejo v komunalne programe in programe javnih del, katerih namen je socializacija in integracija Romov v lokalno okolje. Romi se vključujejo v lokalne in nacionalne programe javnih del brez čakalne dobe.

V letih 2007, 2008 in 2009 je bilo v APZ vključenih skupaj 2.147 Romov. Število vključenih Romov v posamezne aktivnosti APZ v letih 2007, 2008 in 2009 je izkazano v preglednicah št. 1, 2 in 3.

Preglednica 1: Število vključenih Romov v programe APZ v letu 2007.

Ukrep / aktivnost/ podaktivnost aktivne politike zaposlovanja	Št. vključenih
1.2.1. Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve	92
1.2.2. UŽU (Usposabljanje za življenjsko uspešnost)	11
1.2.3. Klub za iskanje zaposlitve	5
2.1.1. Programi institucionalnega usposabljanja	100
2.1.2. NPK (nacionalne poklicne kvalifikacije) - preverjanje in potrjevanje	6
2.2.1. Delovni preizkus	19
2.2.2. Usposabljanje na delovnem mestu	3
2.3.1. Formalno izobraževanje- 2007/2008	396
2.3.2. PUM (projektno usposabljanje mladih)	5
3.2.1. Spodbujanje novega zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb - prejemnikov denarne socialne pomoči	4
3.2.2. Spodbujanje zaposlovanja starejših	1
4.1.1. Javna dela (lokalni in nacionalni programi)	166
Skupaj vključitev	808

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

Preglednica 2: Število vključenih Romov v programe APZ v letu 2008.

Ukrep / aktivnost/ podaktivnost aktivne politike zaposlovanja	Št. vključenih
1.1.4. Drugače o poklicih	6
1.2.1. Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve	75
1.2.2. UŽU (Usposabljanje za življenjsko uspešnost)	2
1.2.3. Klub za iskanje zaposlitve	16
1.3.4. Vključitev BO v nove in razvojne projekte	1
2.1.1. Programi institucionalnega usposabljanja	131
2.1.2. NPK (nacionalne poklicne kvalifikacije) - preverjanje in potrjevanje	4
2.2.1. Delovni preizkus	10
2.2.2. Usposabljanje na delovnem mestu	40
2.3.1. Formalno izobraževanje- 2007/2008	192
2.3.2. PUM (projektno usposabljanje mladih)	7
3.1.1. Pomoč pri samozaposlitvi	5
3.1.2. Subvencija za samozaposlitev	3
3.2.1. Spodbujanje novega zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb - prejemnikov denarne socialne pomoči	2
3.2.4. Spodbujanje zaposlovanja mladih brezposelnih oseb	1
3.2.6. Pomoč pri zaposlovanju dolgotrajno brezposelnih žensk	1
4.1.1. Javna dela (lokalni in nacionalni programi)	181
4.1.3. Spodbujanje zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb	1

Ukrep / aktivnost/ podaktivnost aktivne politike zaposlovanja	Št. vključenih
Skupaj vključitev	678

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

Preglednica 3: Število vključenih Romov v programe APZ v letu 2009.

Ukrep / aktivnost/ podaktivnost aktivne politike zaposlovanja	Št. vključenih
1.2.1. Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve	67
1.2.2. UŽU (Usposabljanje za življenjsko uspešnost)	34
1.2.3. Klub za iskanje zaposlitve	15
1.3.4. Vključitev brezposelnih oseb v nove in razvojne projekte	18
2.1.1. Programi institucionalnega usposabljanja	84
2.1.2. NPK (nacionalne poklicne kvalifikacije) - preverjanje in potrjevanje	3
2.2.1. Delovni preizkus	4
2.2.2. Usposabljanje na delovnem mestu	14
2.3.1. Formalno izobraževanje- 2007/2008	201
2.3.2. PUM (projektno usposabljanje mladih)	9
3.1 1. Pomoč pri samozaposlitvi	21
3.1 2. Subvencija za samozaposlitev	10
3.2.2. Zaposli.me	10
3.2.4. Spodbujanje zaposlovanja za krajši delovni čas	1
4.1.1. Javna dela (lokalni in nacionalni programi)	168
4.1.6. Spodbujanje zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb	2
Skupaj vključitev	661

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

MDDSZ bo nadaljevalo s spodbujanjem vključevanja brezposelnih Romov v ukrepe APZ. V postopku vključevanja Romov v posamezne aktivnosti APZ bo Zavod v prvi fazi ugotavljal smiselnost njihove vključitve. Romi se bodo vključevali v aktivnosti APZ na podlagi zaposlitvenih načrtov, pri napotovanju pa bo Zavod upošteval izobrazbeno in starostno strukturo ter strukturo glede na spol. Brezposelni Romi se bodo vključevali v vse štiri ukrepe APZ. Prednostno bodo obravnavani pri vključevanju v aktivnosti usposabljanja in izobraževanja in v aktivnosti, ki spodbujajo delovno in socialno vključenost.

3.1.1. Pregled ukrepov APZ, v katere se bodo lahko vključevali Romi v letu 2010

1. ukrep – SVETOVANJE IN POMOČ PRI ISKANJU ZAPOSLOTITVE

Ukrep je namenjen vsem brezposelnim osebam in tistim, ki iščejo zaposlitev ali informacije o poklicih in potrebah na trgu dela. V okviru tega ukrepa bodo Romi koristili individualno strokovno pomoč pri svetovanju in iskanju zaposlitve.

2. ukrep – USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE

Namen ukrepa je povečanje zaposljivosti in konkurenčnosti na trgu dela s pridobivanjem novega znanja, spretnosti in zmožnosti ter z dvigom izobrazbe in kvalifikacijske ravni zaposlenih in brezposelnih. Romi se bodo vključevali v programe institucionalnega usposabljanja in nacionalne poklicne kvalifikacije, praktičnega usposabljanja (npr. usposabljanje na delovnem mestu) in programe izobraževanja s ciljem pridobitve javno veljavne formalne izobrazbe.

3. ukrep – SPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA IN SAMOZAPOSLOVANJA

Namen ukrepa je spodbujanje samozaposlovanja brezposelnih oseb, ki po usposabljanju želijo uresničiti podjetniško idejo in se samozaposliti ter spodbujanje zaposlovanja najteže zaposljivih skupin brezposelnih oseb, posebno prejemnikov denarne socialne pomoči, in sicer v okviru

programov, ki dajejo možnost subvencioniranih zaposlitev za določen oziroma nedoločen čas. Romi se bodo vključevali v aktivnosti tega ukrepa glede na smiselnost vključitve, spodbujalo pa se bo tudi napotovanje v subvencionirane zaposlitve.

4. ukrep – PROGRAMI ZA POVEČEVANJE SOCIALNE VKLJUČENOSTI

Namen ukrepa je spodbujati socialno in delovno vključenost najtežje zaposljivih oseb ter ustvarjanje okolja, ki bo motiviralo osebe k aktivnosti in v katerem bodo lažje in hitreje našle delo, hkrati pa uživale tudi potrebno raven socialne zaščite. Največ Romov bo vključenih v programe, ki so prioriteto namenjeni delovni in socialni vključenosti. Na lokalni ravni se bo spodbujalo izvajanje programov javnih del, ki bodo namenjeni Romom oziroma v katere se bodo vključevali Romi (npr. vključevanje Romov v širšo lokalno skupnost, premagovanje jezikovnih ovir, spodbujanje romskih staršev za sodelovanje s šolami, motiviranje in ustvarjanje pogojev za kvalitetnejše izobraževanje, širjenje informacij o izobraževalnih možnostih med Romi, urejanje romskih naselij, itd.).

Preglednica 4: Ocena števila vključitev po posameznih ukrepih APZ in ocena potrebnih sredstev za vključevanje Romov v ukrepe APZ v letu 2010.

	Povp. strošek programa v €	Št. oseb 7/2010	Sredstva 7/2010 v €	Plan vključitev 2010	Sredstva 2010 v €
1.1.2. CIPS – centri za informiranje in poklicno svetovanje	1,50			120	180,00
1.1.4. Drugače o poklicih	3,50	0	0,00	10	35,00
1.1.5. Zdravstveno zaposlitveno svetovanje	100,00		0,00	50	5.000,00
1.2.1. Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve – delavnice	135,00	37	4.995,00	50	6.750,00
1.2.2. UŽU	174,00	23	4.002,00	25	4.350,00
1.2.3. Klubi za iskanje zaposlitve	875,00	15	13.125,00	15	13.125,00
1.3.4. Vključitev brezposelnih oseb v nove in razvojne projekte	58,00	0	0,00	20	1.160,00
Ukrep 1		75	22.122,00	290	30.600,00
2.1.1. Programi institucionalnega usposabljanja	479,00	44	21.076,00	50	23.950,00
2.1.2.2. Potrjevanje NPK	148,00	6	888,00	15	2.220,00
2.2.1. Delovni preizkus	850,00	7	5.950,00	15	12.750,00
2.2.2. Usposabljanje na delovnem mestu	1.500,00	4	6.000,00	10	15.000,00
2.3.1. Formalno izobraževanje	700,00	209	146.300,00	220	154.000,00
2.3.2. PUM	545,00	8	4.360,00	10	5.450,00
Ukrep 2		278	184.574,00	320	213.370,00
3.1.1. Pomoč pri samozaposlitvi	95,00	7	665,00	10	950,00
3.1.2. Subvencije za samozaposlitev	4.500,00	3	13.500,00	5	22.500,00
3.2.1. Spodbujanje novega zaposlovanja dolgotrajno brezposelnih oseb – prejemnikov DSP	4.500,00	0	0,00	5	22.500,00
3.2.7. Zaposli.me	4.000,00	2	8.000,00	5	20.000,00
Ukrep 3		12	22.165,00	25	65.950,00
4.1.1. Javna dela	10.320,00	151	1.558.320,00	160	1.651.200,00
4.3.1. Spodbujanje razvoja soc. podjetništva	(MDDSZ)	4	0,00	5	0,00
Ukrep 4		155	1.558.320,00	165	1.651.200,00
Skupaj		520	1.787.181,00	800	1.961.120,00

Vir: Zavod RS za zaposlovanje

3.2. Ostali projekti, ki so se izvajali v letih 2007, 2008 in 2009

V letih 2007, 2008 in 2009 so se v okviru Direktorata za trg dela in zaposlovanja izvajali še naslednji projekti za Rome:

3.2.1. Program pobude Skupnosti EQUAL v RS 2004 – 2006

V okviru Programa pobude Skupnosti EQUAL v RS 2004 – 2006 je ministrstvo podprlo dva projekta, ki sta bila namenjena Romom.

a.) Razvojno partnerstvo Romski zaposlitveni center

Namen projekta, katerega koordinator je bila Občina Škocjan, je bil prispevati k izboljšanju socialnega položaja Romov z oblikovanjem in uresničevanjem predlogov za izboljšanje njihovih zaposlitvenih možnosti. V okviru projekta je bila pripravljena analiza ukrepov za motiviranje Romov za vključevanje v izobraževalne programe, analiza izobrazbene strukture potencialno zaposljivega dela Romov in analiza želja, povezanih z zaposlitvijo Romov. Nadalje je bila izdelana analiza potreb delodajalcev po romski delovni sili, pripravljene so bili posebni programi za delo z Romi ter izvedeno izobraževanje strokovnih delavcev za delo z njimi. Razviti so bili programi za motiviranje odraslih Romov za njihovo vključevanje v usposabljanje in izobraževanje, pilotno pa je bila izvedena motivacijska delavnica. Pripravljena je bila strategija izobraževanja odraslih Romov ter baza podatkov kvalificiranih Romov in zainteresiranih delodajalcev za romsko delovno silo. Z namenom zagotoviti lažji dostop Romom do zaposlitve je bil ustanovljen javni zavod Romski zaposlitveni center (RZC), ki bi na eni strani služil potrebam podjetij po romski delovni sili in podjetjem, ki že zaposlujejo Rome, na drugi strani pa informiranju, usposabljanju in motiviranju Romov za iskanje zaposlitve in za vstop na trg delovne sile. Zaradi različnih organizacijskih in finančnih problemov RZC ne obratuje.

V letu 2007 je razvojno partnerstvo prejelo skupaj 145.926 EUR, v letu 2008 pa skupaj 10.710 EUR proračunskih sredstev. Projektne aktivnosti so se zaključile oktobra 2007.

b.) Razvojno partnerstvo Romski izobraževalno informativni center

V okviru projekta, ki ga je koordinirala Regionalna razvojna agencija Mura, so potekala izobraževanja romskih pomočnikov, pripravljena in sprejeta pa sta bila dva poklicna standarda romski koordinator in romski pomočnik. 15 oseb je zaključilo izobraževanje ter v času trajanja projekta opravljalo delo romskega mentorja v različnih vzgojno izobraževalnih institucijah. Čeprav delovno mesto romskega pomočnika (še) ni sistemizirano, osebje vzgojno-izobraževalnih zavodov prepozna romskega pomočnika kot dobrodošlega kolega v pedagoških procesih in nanj računajo (ravnateljci šol, kjer se izobražujejo romski otroci praviloma redno vključujejo delo romskega pomočnika v svoje letne plane). Izvedeno vrednotenje na vzorčnih šolah je pokazalo, da se je z delom romskih pomočnikov izboljšal uspeh romskih otrok, bistveno se je zmanjšalo število izostankov (tako opravičenih kot neopravičenih), intenzivnejše je vključevanje v izvenšolske dejavnosti, izboljšala se je komunikacija med šolo in starši romskih otrok ipd.

V letu 2007 je razvojno partnerstvo prejelo skupaj 64.277 EUR, v letu 2008 pa skupaj 98.414 EUR proračunskih sredstev. Projektne aktivnosti so se zaključile oktobra 2007.

3.2.2. Javni razpis za spodbujanje socialnega podjetništva

V okviru javnega razpisa za spodbujanje socialnega podjetništva, ki je bil objavljen v drugi polovici leta 2009 sta bila izbrana dva projekta, v katerih bodo kot ranljiva ciljna skupina vključeni pripadniki romske skupnosti.

a.) V sožitju narave in družbe

Projekt predstavlja nadgradnjo dejavnosti, ki se v sklopu razvoja socialne ekonomije v Pomurju razvija od leta 2003, ko je bilo ustanovljeno društvo za socialno vključenost MOZAIK, ki je prijavitelj projekta. Njihov namen je predvsem povezovati pridelavo in predelavo ekoloških in tradicionalnih

izdelkov, ohranjati tradicionalne obrti, vzdrževati in razvijati kulturno dediščino, skrbeti za naravno dediščino ter pri tem vključevati, usposablјati in zaposlovati osebe iz družbeno ranljivih skupin.

Projekt bo prispeval k reševanju problema zaposlovanja in socialnega vključevanja ranljivih družbenih skupin na področju Pomurja v dejavnostih, ki temeljijo na izkoriščanju naravnih in kulturnih danosti. 12 vključenih oseb bodo usposablјali za ekološko predelavo živil, tri osebe pa bodo po končanem usposablјanju zaposlili v dejavnostih predelave živil ali dejavnostih povezanih s tem, npr. pakiranje, logistika prodaje in trženje proizvodov.

Produkti in storitve, ki bodo na ta način nastali, se bodo tržili skupno, v sklopu celovite palete kakovostnih lokalnih produktov, ki jih zavod Mozaik ponuja v okviru že obstoječih dejavnosti. Z uspešno izvedbo projektnih aktivnosti bodo nastala nova delovna mesta za osebe iz ranljivih ciljnih skupin v celotni paleti dejavnosti: od obnove in vzdrževanja objektov, preko predelave in pakiranja do prodajnih aktivnosti.

Projekt, katerega finančna vrednost je 196.216,00 EUR se bo izvajal od novembra 2009 do novembra 2011.

b.) Izobraževanje in usposablјanje ranljivih ciljnih skupin

Dosedanje aktivnosti prijavitelja projekta Biotehniške šole Rakičan in njegovih partnerjev, ki že delujejo na področju razvoja dejavnosti pridelave in predelave zdravilnih zelišč so pripeljale do situacije, ko bi za nadaljnji razvoj te dejavnosti ter v skladu s povpraševanjem po teh produktih na trgu, potrebovali bolj sistematično usposablјanje ter ustrezno izobražen, specializiran kader za pripravo zdravilnih zelišč.

V okviru projekta bo usposobljenih vsaj 15 vrtnarjev in gospodarjev za delo na kmetiji s poudarkom na izobrazbi zeliščar, da se bodo lahko neposredno vključevali v dejavnost pridelave in predelave zdravilnih zelišč, ki jo izvaja zavod Zeleni prst. Samo usposablјanje se bo izvajalo na Biotehniški šoli Rakičan, kjer bodo pripravili izobraževalni modul za profil zeliščarja, saj ta trenutno v Sloveniji še ne obstaja. Vsaj 4 osebe iz vključenih ranljivih ciljnih skupin bodo v okviru projekta tudi zaposlili, ostalim pa bodo pomagali ter jih spodbudili v druge oblike zaposlitve, predvsem v samozaposlovanje.

Projekt, katerega finančna vrednost je 202.386,84 EUR se bo izvajal od decembra 2009 do oktobra 2011.

3.2.3. Javni razpis za spodbujanje enakih možnosti in socialne vključenosti na trgu dela

Javni razpis je bil objavljen konec julija 2010. Predmet javnega razpisa je izboljšati zaposljivost in socialno vključenost ranljivih skupin, ustvarjati delovna mesta za ranljive skupine ter zagotoviti enakost med spoloma. Za ciljne ranljive skupine po tem javnem razpisu štejemo vse tiste, ki so navedene kot ranljive ciljne skupine na trgu dela v Operativnem programu razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013 v okviru 4. Razvojne prioritete »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti« in 4.1. prednostne usmeritve »Enake možnosti na trgu dela in krepitev socialne vključenosti«. To so skupine, ki imajo praviloma kombinacijo značilnosti, ki jim poslabšujejo položaj na področju zaposljivosti in jim onemogočajo uspešno vključevanje na trg dela in zaposlovanje. V to skupino lahko med drugim uvrstimo dolgotrajno brezposelne, starejše od 50 let, mlade, predvsem iskalce prve zaposlitve, invalide in druge funkcionalno ovirane osebe, pripadnike etničnih skupin, begunce, bivše kaznjence, odvisnike in zdravlјene odvisnike, Rome, migrante ter ženske.

Cilj je sofinanciranje do 12 partnerstev, ki bodo s projekti na celovit način:

- zagotavljali ustvarjanje novih delovnih mest (vključno z zelenimi delovnimi mesti) za osebe iz ciljnih skupin;

- razširili obstoječe ali uvajali nove metode dela z namenom zagotavljanja večje zaposljivosti in socialne vključenosti (kot na primer: informiranje, motiviranje in usposabljanje ter zaposlovanje oseb iz ciljne skupine);
- razširili obstoječe ali uvajali nove prakse za usklajevanje poklicnega, družinskega in zasebnega življenja;
- razvijali nove pristope z namenom zagotavljanja enakosti spolov in zmanjševanja spolnih stereotipov s poudarkom na zmanjševanju horizontalne in vertikalne segregacije na trgu dela.

Podprti bodo projekti v okviru dveh sklopov, in sicer:

- SKLOP A: projekti, ki bodo razširili ali nadgradili v preteklosti že uspešno razvito in preizkušeno prakso;
- SKLOP B: pilotni projekti, ki bodo namenjeni razvoju in implementaciji novih oblik vključevanja ciljnih skupin na trg dela in uvajanju novih pristopov za zagotavljanje enakosti spolov.

4. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU OHRANJANJA IN RAZVOJA KULTURNE, INFORMATIVNE IN ZALOŽNIŠKE DEJAVNOSTI ROMSKE SKUPNOSTI

MK že od leta 1993 ustvarja pogoje za kulturno dejavnost romske skupnosti skladno s 65. členom Ustave RS. Pri tem izhaja iz izraženih potreb pripadnikov romske skupnosti in zagotavlja pogoje za njihovo participacijo pri ukrepih, ki so jim namenjeni. Od leta 2004 storitve za romsko skupnost potekajo v okviru Sektorja za kulturne pravice manjšin (v nadaljevanju: Sektor), ki je razvil različne instrumente: normativne, organizacijske in finančne ter si prizadeva za koherentno politiko.

4.1. Normativni ukrepi

ZRomS-1 v 4. členu določa, da RS spodbuja ohranjanje in razvoj romskega jezika ter kulturno, informativno in založniško dejavnost romske skupnosti.

V Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 96/02, v nadaljevanju: ZUJIK) je v 65. členu posebej opredeljeno, da država financira tudi tiste programe oziroma projekte, ki so posebej namenjeni romski skupnosti.

Romska društva vsako leto navajajo problem financiranja najema prostorov, ker za to ni posebnih sredstev. V okviru posebnega programa MK sicer lahko prijavijo tudi kritje prostorskih stroškov (pri tem morajo obvezno priložiti posebno utemeljitev, ki mora vsebovati tudi pojasnilo o možnostih uporabe javne kulturne infrastrukture, skladno s 74. in 75. členom ZUJIK), vendar pa je sredstev za kritje tudi teh stroškov premalo. Členi 74. do vključno 79. člena ZUJIK določajo oddajanje v najem prostorov tudi drugim kulturnim izvajalcem, nadalje določajo obveznosti upravljavcev oziroma uporabnikov javne kulturne infrastrukture, spremembo namembnosti, neodplačni prenos, smiselno uporabo ter stroške prostora. S tem je omogočena dostopnost do infrastrukture in tudi kulturno delovanje romskih društev ter boljša socialna vključenost Romov v kulturno življenje in integracija na lokalni ravni. Sektor ima informacijo, da se trenutno za prostore v pristojnosti Mestne občine Ljubljana dogovarja Romsko društvo Anglunipe.

V januarju 2010 so začele veljati spremembe ZUJIK (Uradni list RS, št. 4/2010), ki določajo, da se status društev v javnem interesu podeli v skladu z Zakonom o društvih (Uradni list RS, št. 61/2006), prenehal pa je veljati poseben pravilnik za podelitev statusa na področju kulture. Do sprememb ZUJIK je status pridobila le Zveza Romov Slovenije (in sicer kot soglasje k pridobitvi statusa na področju socialnih zadev), po spremembah ZUJIK pa sta vlogi posredovali 2 romski društvi (Romsko društvo Anglunipe iz Ljubljane in Orientalno društvo NUR- Romska sekcija), vlogi sta v postopku, strokovna komisija za kulturno dejavnost posebnih skupin v RS, ki je pristojna za oblikovanje mnenja, je že podala pozitivno mnenje zaradi izkazanih pomembnih dosežkov obeh prijavljenih društev. Prijave Sektor še pričakuje na podlagi telefonskih informacij.

Spremembe ZUJIK so olajšale prijave tudi za vpis v razvid samozaposlenih v kulturi in za priznanje pravice do plačila prispevkov za socialno zavarovanje samozaposlenih v kulturi (po novem minister, pristojen za kulturo, odloči za obe vlogi hkrati in ne več za vsako prijaviteljevo vlogo posebej). V razvid samozaposlenih na področju kulture so bili do sedaj vpisani 4 romski ustvarjalci: Jožek Horvat Sandrelli Muc, Agim Brizani, Damir Mazrek in Mojca Rakipov.

4.2. Finančni ukrepi

MK upošteva, da se kultura manifestira na različne načine in vključuje tudi način življenja. Tako so projekti, ki jih financira MK, zelo različni in vključujejo: interne publikacije, zbornike in časopise, slikanice, knjige v materinem jeziku in dvojezične ali celo večjezična besedila, gostovanja, predavanja, okrogle mize o kulturnih, jezikovnih in zgodovinskih temah, jezikovne delavnice, dejavnosti ljubiteljskih skupin, prireditve, srečanja, festivale, predstavitve radijskih oddaj in dokumentarnih filmov, spletne časopise in strani, različna sodelovanja manjšinskih skupnosti ter romske skupnosti z večinskim prebivalstvom, idr.

Financiranje MK se izvaja v okviru treh programov: *posebnega*, ki je namenjen varovanju posebnih pravic romske skupnosti in vključuje tudi pozitivno diskriminacijo, *integracijskega*, ki implicira enakopravno vključevanje najbolj kakovostnih kulturnih projektov v redne kulturno umetniške programe in programe javnih zavodov ter *evropskega*, ki naj bi zapolnil vrzeli na področju usposabljanja in zaposlovanja Romov na kulturnem področju.

4.2.1. Posebni program

V letu 2007 se je na podlagi ZUJIK iz leta 2002 začel izvajati vsakoletni javni poziv za izbor kulturnih projektov ustvarjalcev romske skupnosti v okviru razpoložljivih sredstev v proračunu RS (proračunska postavka 6423), ki se vsako leto objavi konec leta za naslednje proračunsko leto. Ker javni razpis na podlagi ZUJIK iz leta 2007 ni dovoljeval dopolnjevanj vlog, izvajalci projektov na področju romske skupnosti pa večinoma nimajo dobrih pogojev za delovanje (nimajo profesionalnih kadrov, prostorov, rednega financiranja ipd.), je MK izvajal javni poziv, ki dopolnjevanje vlog omogoča. Od leta 2007 so se lajšali tudi vstopni pogoji. Pogoj tri letno delovanje se je v letu 2008 zmanjšalo na eno letno delovanje s pogojem profesionalnosti in izkazanega uspeha, v letu 2009 in 2010 pa je bilo zahtevano samo še eno letno delovanje, profesionalnost in izkazan uspeh sta le priporočena. V letu 2008 so se poleg nevladnih zasebnih organizacij v posebni program MK lahko vključili tudi samostojni ustvarjalci s pridobljenim statusom samozaposlenega v kulturi. Prvič se je samostojni umetnik prijavil šele leta 2009 (Agim Brizani), verjetno zato, ker so bili vključeni v prijavljena romska društva in Zvezo Romov Slovenije. V letu 2010 pa so v program vključeni že 4 samostojni ustvarjalci (Agim Brizani, Mojca Rakipov, Damir Mazrek in Vesna Andelković). V posebni program se lahko vključijo vsi izvajalci kulturnih projektov na področju romske skupnosti, ne glede na avtohtonost/priseljenost, kraj delovanja, število let delovanja (samo minimalni pogoj je eno leto) in številčnost organizacije (lahko gre za majhno društvo ali za zvezo), vse to še posebej določata kriterija kulturne raznolikosti in integrativnosti. V program se lahko vključijo tudi druge nevladne organizacije, ki izvajajo kulturne projekte, namenjene Romom, saj tudi te prispevajo k ohranjanju, razvoju, promociji in integraciji romske skupnosti.

Finančna sredstva posebnega programa MK se povečujejo. V letu 2007 je bilo v proračunu namenjenih 83.363 EUR, od tega realiziranih 97,6 % (81.363 EUR), v letu 2008 je bilo namenjenih 85.447 EUR, realiziranih 90,10 % (76.990,87 EUR), v letu 2009 namenjenih 85.583 EUR, realiziranih 94,98 % (81.283 EUR) in v letu 2010 odobrenih 87.583,00 EUR, realizacija še poteka. V letu 2010 se je financiralo 18 projektov več kot v letu 2007 (v letu 2007: 66, v letu 2008: 87, v letu 2009: 84 in v letu 2010: 83). Še vedno pa ni na razpolago dovolj sredstev, da bi se pokrile vse kulturne potrebe romske skupnosti, saj se iz leta v leto povečujejo. Iz 1,74 krat več zaprosenih sredstev glede na razpoložljiva v letu 2006 so se zaprosena sredstva povečevala na 5,75 krat več glede na razpoložljiva sredstva v letu 2010. Tudi število prijaviteljev se je povečevalo, iz 7 v letu 2007, 18 v letu 2008, 17 v letu 2009, na 27 v letu 2010. Razlogi so v tem, da se je v posebni program MK za romsko skupnost

najprej prijavljala Zveza Romov Slovenije, ki je vključevala projekte različnih romskih društev, romska društva so se posamezno sprva le redko prijavljala, ko pa so se usposobila za prijavljanje in izvajanje projektov, pa jih je bilo vedno več prijavljenih samostojno. V tem času je bilo ustanovljenih tudi veliko novih romskih društev.

Posebni program (po prijaviteljih in financiranih projektih ter zneskih financiranja) je razviden iz priloge št. 1.

4.2.2. Integracijski program

V integracijskem programu MK je bilo prijavljenih le malo kulturnih projektov. Od leta 2007 so bili financirani naslednji kulturni projekti na področju romske skupnosti: v letu 2007 gostovanje čelista Bernarda Brizanija na mednarodnem festivalu v Minnesoti v višini 4.000 EUR na glasbenem področju MK, v letu 2009 Poletje Ciganov 2009 izvajalca Romskega kulturnega in turističnega društva Pušča v višini 300 EUR v okviru programa Javnega Sklada RS za kulturne dejavnosti, Studijski album I. T. Brizani in Peter Erskin v višini 700 EUR na glasbenem področju MK ter Djelem, djelem (mjuzikal) izvajalca Romskega društva Amala v višini 2.000 EUR na glasbenem področju MK. V letu 2008 je bilo Romskega društvu Romano Pralipe iz Maribora odobren znesek v višini 4.500 EUR iz proračunske postavke nepredvidene akcije za nakup tradicionalnih moških in ženskih romskih noš, ki so bile uničene v požaru. V letu 2010 sta bila financirana projekta izdaja zgoščenke I. T. Brizanija v višini 1.500 na glasbenem področju MK ter sofinanciranje rezidenčnega gostovanja v Španiji skupine Amala v višini 1.000 EUR na glasbenem področju MK.

V razvidu medijev MK sta vpisana dva romska medija, katerih izdajateljica je Zveza Romov Slovenije: Radio Romic (radio) ter Romano Them/Romski svet (tiskani medij). V okviru direktorata poteka razpis za sofinanciranje programskih vsebin medijev, na katerem se sofinancirajo tudi nekatere romske vsebine. Preko medija TV IDEA KANAL (televizijski medij) so bila v letu 2007 sofinancirana Romska obzorja v višini 55.669,50 EUR. Od decembra 2007 se na nacionalnem radiu predvaja tedenska romska oddaja »Naše poti – Amare drama«, od 23. 3. 2008 pa na prvem programu nacionalne televizije na vsakih 14 dni poteka 15-minutna oddaja z naslovom »So vakeres? – Kaj govoriš?«, ki jo pripravljajo Romi sami.

4.2.3. Evropski program

MK vsako leto objavi Javni razpis za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti v okviru ESS in Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, 4. Razvojne prioritete: »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti« in Prednostne usmeritve 4.3.: »Dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti« (v nadaljevanju: javni razpis ESS). Sofinancirani projekti so namenjeni:

- usposabljanju pripadnikov ranljivih skupin na področju kulture z namenom dviga njihove zaposljivosti ali/in
- usposabljanju posameznikov v podpornih institucijah, ki skrbijo za kulturno dejavnost ranljivih skupin oziroma njihovih pripadnikov ali/in
- krepitevi zaposljivosti pripadnikov ranljivih skupin na področju kulture z ustvarjanjem novih delovnih mest in/ali
- krepitevi zaposljivosti posameznikov v podpornih institucijah, ki skrbijo za kulturno dejavnost ranljivih skupin oziroma njihovih pripadnikov z ustvarjanjem novih delovnih mest.

Prvi javni razpis ESS je bil objavljen junija 2008 za obdobje 2008-2009. Na razpis je bilo prejetih 34 vlog, izmed katerih je bilo s sklepom o izboru izbranih 18 projektov v skupni vrednosti 1.475.908,74 EUR. Skupna vrednost odobrenih petih projektov, ki so bili namenjeni različnim ciljnim skupinam hkrati (med njimi tudi romski skupnosti), je znašala 388.139,41 EUR (kar znaša 26,3 % odobrenih sredstev). Poleg omenjenih projektov so se izvajali še trije, ki so namenjeni samo pripadnikom romske

skupnosti, skupna vrednost teh je znašala 232.468,88 EUR, kar predstavlja 15,8 % vseh dodeljenih sredstev. V novembru 2009 je zunanji izvajalec izvedel vmesno vrednotenje prvega javnega razpisa ESS v letih 2008-2009. Ugotovitve o delu MK so bile ugodne, MK je bilo navedeno kot primer dobre prakse. V različne projektne aktivnosti je bilo vključenih 106 pripadnikov romske skupnosti. Projekti so vsebovali aktivnosti, ki so sledile ciljem povečanja socialne vključenosti ranljivih ciljnih skupin in zagotavljanja enakih možnosti. Projekti so bili usmerjeni v usposabljanje in v zaposlovanje pripadnikov tudi romske skupnosti. Udeleženci so se glede na informacije, povzete iz vprašalnikov do projektne vsebine opredelili zelo pozitivno. Programi usposabljanj in druge aktivnosti projektov so bili za udeležence koristne. Večina udeležencev je menila, da so bile aktivnosti projektov prilagojene njihovim potrebam in da jim je bil všeč skupinski pristop k delu. Tudi mentorji in zaposleni so menili, da so bili programi usposabljanj za udeležence koristni.

Konec maja 2009 je MK objavilo drugi javni razpis ESS za obdobje 2009-2010. Namen razpisa je bil mobilizacija, motivacija in proaktivacija delovanja posameznikov iz ranljivih družbenih skupin za njihovo večjo socialno vključenost in zaposljivost. Kot ranljive skupine so bili v javnem razpisu opredeljeni tudi pripadniki romske skupnosti. Septembra 2009 so bile podpisane pogodbe s 5 izbranimi upravičenci v skupni višini 386.282,56 EUR, 3 projekti so vključevali samo pripadnike romske skupnosti, 2 projekta pa poleg romske skupnosti še pripadnike različnih manjšinskih etničnih skupnosti in priseljencev. Izbrani projekti se še izvajajo, v podporo zaposlovanja oziroma zagotavljanja večjih zaposlitvenih možnosti na trgu dela, dvigu ravni usposobljenosti, kulturne ustvarjalnosti in kreativnosti ter krepitvi samozavesti in socialne vključenosti v širše družbeno okolje tudi pripadnikov romske skupnosti.

Ministrstvo za kulturo je od 9. 4. 2010 do 10. 5. 2010 (do 11. ure) objavilo že tretji Javni razpis za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podporo njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega sklada v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013, 4. Razvojne prioritete: »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti« in Prednostne usmeritve 4.3.: »Dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti«, za obdobje 2010-2011. Namen javnega razpisa je sofinanciranje projektov z namenom mobilizacije, motivacije in proaktivacije delovanja posameznikov iz ranljivih družbenih skupin za njihovo večjo socialno vključenost in zaposljivost. Kot ranljive skupine so v javnem razpisu opredeljeni: pripadniki madžarske in italijanske narodne skupnosti, romske skupnosti, različnih manjšinskih etničnih skupin in priseljencev ter invalidi.

Od 70 prispelih vlog na javni razpis je bilo 17 projektov namenjenih romski ciljni skupini, a sta bili dve zavrženi. Izmed 62 formalno popolnih vlog je bilo 9 takih, ki so vključevale kot osnovno ciljno skupino, kateri je projekt namenjen, pripadnike romske skupnosti. 5 projektov pa je bilo namenjenih pripadnikom različnih ciljnih skupin hkrati in tudi pripadnikom romske skupnosti. 1 projekt je vključeval pripadnike Slovenskih Sintov. Na podlagi doseženih točk je bilo v financiranje izbranih 6 projektov, ki bodo v svoje izvajanje vključili pripadnike romske skupnosti. Dva prijavitelja sta romski društvi, in sicer RD Amala in Romsko kulturno in turistično društvo PUŠČA. Ostali štirje prijavitelji pa so nevladne organizacije: »MISIJA *S« Društvo za trajnostni razvoj Pomurja; MOZAIK – društvo za socialno vključenost, Društvo zaveznikov mehkega pristanka in Zavod Radio Študent. Izbrani projekti za sofinanciranje pokrivajo pomursko (3 projekti), osrednjeslovensko (2 projekta) in posavsko (1 projekt) regijo.

Izbrani projekti, prijavitelji in zneski financiranja vseh treh razpisov ESS so razvidni iz priloge št. 2.

4.3. Organizacijski ukrepi

Strokovna služba Sektorja MK ves čas izvaja strokovno pomoč oz. svetovanje z namenom realizacije kulturnih dejavnosti posebnega programa MK. Projekt svetovanja temelji na andragoških osnovah in je bil zasnovan leta 2000, od takrat se tudi izvaja in vsako leto izpopolnjuje. Pomoč je do sedaj potekala predvsem pri prijavi, izpolnjevanju obrazcev, oblikovanju projektov, uresničevanju

pogodbenih obveznosti, izvedbi dejavnosti ter pri nadzoru. Rezultati so vidni v tem, da je vedno več vlog popolnih, vedno več romskih društev se želi prijaviti samostojno in se naučiti vseh postopkov MK, vsako leto je realizacija visoka, nekateri projekti se razvijajo in izvajajo na višji ravni, ipd. Ves čas poteka tudi informiranje (o financiranju, načinu prijave in priprave ter dopolnjevanja, dokumentacije, dnevu izplačila sredstev ipd.). Informacije so dostopne na spletni strani MK (predvsem o pozivih in postopkih za financiranje ter preglednice s financiranimi projekti), obveščanje pa poteka tudi prek krajših sestankov pri svetovalki, dopisov, elektronske pošte in pojasnjevanj v okviru strokovnega svetovanja. Seznam daljših in bolj podrobnih svetovanj (dajanje kratkih informacij in pojasnil ni beleženo) se vodi pri pristojni svetovalki, v prvi polovici leta 2008 je bilo opravljenih 9 takih svetovanj romskim ustvarjalcem ter v drugi polovici leta 2009 prav tako 9 takih svetovanj (podatki niso popolni, ker se v drugi polovici 2008 in prvi polovici 2009 svetovanja niso beležila zaradi porodniške odsotnosti pristojne svetovalke). V letu 2010 je bilo do 7. 7. 2010 (ko je program v fazi izvajanja projektov) opravljenih 10 takih svetovanj.

V okviru javnega razpisa ESS Sektor vsako leto pripravi 2 delavnici. Prva je pripravljala delavnica za vse potencialne prijavitelje, takoj po objavi javnega razpisa v uradnem listu, kjer se potencialnim prijaviteljem predstavi besedilo javnega razpisa in navodila za pripravo vloge ter se jih opozori, na katere ključne zadeve morajo biti pri prijavi pozorni. Upravičence, s katerimi se sklenejo pogodbe o sofinanciranju, pa MK povabi na drugo delavnico za izvajanje in pripravo poročil. Tako je bilo od leta 2008 dalje skupno izvedenih 6 delavnic.

V letu 2006 je bil uveden ukrep odprtih vrat enkrat tedensko (sreda dopoldne) vodje Sektorja, namenjen ustvarjalcem, pripadnikom manjšinskih skupnosti. Informacija o tem je objavljena na spletni strani MK in v prostorih sektorja, posreduje pa se tudi ustno ob svetovanju in drugih priložnostih svetovalcev Sektorja. Gre za ukrep, katerega namen je, da zagotovi podporne storitve zelo redkim ustvarjalcem, pripadnikom manjšin, torej tudi romski skupnosti, ki delujejo na manjšinskem področju in tako prispevajo k razvoju manjšinskih kultur, ki je pomemben za enakopravno sodelovanje pripadnikov romske skupnosti in drugih etničnih manjšin v kulturnem življenju. Ustvarjalci imajo tako možnost pogovoriti se o problemih pri svojem ustvarjanju ter izraziti svoja mnenja in predloge v zvezi z ukrepi MK, ki so jim namenjeni. S posebno skrbjo in pozornostjo v Sektorju prisluhnejo njihovim potrebam in iščejo najbolj optimalne ukrepe v danih pogojih in v okviru možnosti in pristojnosti MK. Romski ustvarjalci, ki so v letih 2007-2010 najpogosteje prihajali na MK v okviru te storitve, sta: mag. Kristjan Borovšak, glasbeni pedagog in ustvarjalec in Imer Brizani, muzikolog, ki je 23. 3. 2010 MK poslal tudi posebno pisno zahvalo za cit. »dolgoletno podporo pri študiju muzikologije in njegovem umetniškem ustvarjanju«. Tudi s finančno pomočjo MK si je pridobil strokovni naslov univerzitetni diplomirani muzikolog.

Tudi v končnih poročilih o realizaciji projektov imajo izvajalci možnost izraziti svoje morebitne pripombe, pohvale, mnenja, ideje, ipd. za MK (kar je vprašanje v metodologiji za oblikovanje poročila). To je tudi ena izmed oblik sodelovanja med MK in izvajalci kulturne dejavnosti romske skupnosti. Izvajalci večinoma nimajo pripomb, večina si želi le večje subvencije, da bi tako lahko realizirali več projektov, drugače pa delo Sektorja pohvalijo.

V Sektorju so bili izvedeni tudi sestanki v smislu mediacije, pristojen pravnik sektorja svetuje romskim društvom in ustvarjalcem na področju pravnih aktov (tako je do sedaj aktivno pomagal Zvezi Romov Slovenije, Zvezi Sintov, Romskemu kulturnemu društvu Pušča, RD Rom Črnomelj, RD Amala, RD Pejtaušago, RD Maj Kočevje), predvsem pri oblikovanju oz. spremembah statutov društev, seznanjanju z pravnimi akti MK ter zakoni in pravilniki, ki zadevajo društva in ustvarjalce, ipd. Mediacija je namenjena tudi preventivnemu reševanju problemov romske skupnosti.

Sektor na pobudo ustvarjalcev izdaja tudi priporočila za prijavo na druge javne razpise za sofinanciranje projektov. Tako je v letu 2010 izdal dve priporočili, in sicer za Studio Vrtinec, ki je na AV razpis prijavil dokumentarno – igrani film Merimase, ki obravnava življenje Romov, njihove probleme in prizadevanja posameznikov za učinkovito integracijo v družbo (projekt je bil potrjen v sofinanciranju) ter za Knjižnico Mirana Jarca, ki bo v javnem razpisu v okviru čezmejnega

sodelovanja Slovenija – Hrvaška kandidirala s projektom postavitve nove montažne knjižnice v romskem naselju ter ureditve večnamenske pravljичne sobe in likovne sobe.

Poleg tega se v INDOK centru na Metelkovi 4 hranijo in strokovno obdelujejo tudi posredovane publikacije romske skupnosti (časopisi, zborniki in AV z romskimi oddajami) in so dostopna tudi prek sistema COBISS. V začetku leta 2010 je bilo v knjižnici 10 naslovov romskih publikacij (gre večinoma za več številke, nekatere izhajajo že dalj časa).

10. in 12. člen ZRomS-1 določata, da Svet romske skupnosti Republike Slovenije daje predloge in pobude pristojnim organom. MK v vsakoletnem javnem postopku za financiranje kulturnih projektov iz posebnega programa objavi, da se k vsaki vlogi na področju romske skupnosti priloži mnenje Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. To mnenje lahko prijavitelj pridobi sam, sicer ga pridobi strokovna služba Sektorja pred obravnavo vlog. Posredovano mnenje Sveta romske skupnosti Republike Slovenije pomeni upoštevanje potreb romske skupnosti. Poleg tega Sektor za kulturne pravice manjšin v zadevah, ki se tičejo romske skupnosti, za mnenje povpraša pristojno telo (pisno, telefonsko ali pa s povabilom na sestanek).

5. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU UREJANJA BIVANJSKIH RAZMER

Neurejene bivalne razmere predstavljajo izhodišče za marsikatero drugo problematiko oziroma težave, s katerimi se sooča romska skupnost, še posebej pri doseganju ustrezne stopnje izobrazbe, poklicnih kvalifikacij, informiranosti, dostopu do zdravstvenih in socialnih storitev, uspešnosti na trgu dela in sodelovanju v javnem življenju na različnih področjih.

Na MOP je bila 1. decembra 2006 imenovana Strokovna skupina za reševanje prostorske problematike romskih naselij. Strokovno skupino so poleg zaposlenih na ministrstvu sestavljali tudi zunanji strokovnjaki, predstavniki občin z romskim prebivalstvom, predstavniki Romov ter zaposleni na UVN.

Strokovna skupina se je sestala na skupno petnajstih srečanjih, organiziran je bil enodnevni posvet in okrogla miza, člani in članice strokovne skupine so bili dvakrat na terenskih ogledih v romskih naseljih (na Dolenjskem in v Beli Krajini ter v Prekmurju). Vzpostavila je tudi stike s predstavniki občin, kjer prebiva romska skupnost, in s predstavniki Romov v občinskih svetih občin, tj. z romskimi svetniki. Vseskozi je bilo zgledno tudi sodelovanje strokovne skupine z mediji.

Strokovna skupina je ažurirala aktualno stanje v romskih naseljih po Sloveniji, kar je storila s pomočjo ankete oziroma posebnega vprašalnika, ki je bil poslan preko MJU na občine in upravne enote, kjer živi romsko prebivalstvo. Z anketo je strokovna skupina želela aktualizirati podatke in informacije o romskih naseljih ter o vidikih bivalne kulture Romov v Sloveniji. Z opravljeno analizo vprašalnikov je bilo kljub površnemu izpolnjevanju ankete (nepopolni ali celo napačni podatki) mogoče zaznati današnji obseg prostorske problematike romskih naselij v Sloveniji. Zlasti večje občine v RS so že pristopile k reševanju prostorske problematike romskih naselij, si v letih nabrale izkušnje in dosegle tudi uspehe. Manjše občine pa kljub temu, da romska naselja tam niso manjša, na splošno precej težje rešujejo probleme romskih naselij, saj imajo na razpolago manj finančnih sredstev, skromnejše kadrovske in prostorske potencialne.

Na podlagi dela strokovne skupine je nastal obsežen elaborat, ki obsega v osnutku tri temeljne dele: analizo stanja v romskih naseljih po Sloveniji ter o relevantnih procesih, ki jih zadevajo; v drugem delu je prikazano delo strokovne skupine na sejah – gradiva in razprave; tretji del pa so delovni scenariji razvoja romskih naselij.

Strokovna skupina od leta 2008 ni delovala več, zato je minister dne 15. 3. 2010 s sklepom ponovno imenoval obravnavano strokovno skupino. Med ključnimi nalogami, ki jih bo strokovna skupina opravila v letu 2010, sta:

- (a) ureditev elaborata kot celovitega strateškega okvirja, ki je nastal kot rezultat dela Strokovne skupine za reševanje prostorske problematike, ustanovljene 1. 12. 2006. Navedeni elaborat bo osnova za konkretne programe in projekte urejanja romskih naselij in se ga bo kot priložnik posredovalo občinam, v katerih živijo Romi;
- (b) dopolnitev analize stanja romskih naselij na območju Republike Slovenije (po aktivnem ukrepanju ministrstev in drugih vladnih služb v preteklih letih).

MOP aktivno sodeluje v medresorskem delovnem telesu Vlade RS - Komisiji Vlade RS za zaščito romske skupnosti.

MOP je pripravil razpis štirih pilotnih projektov, ki so namenjeni pripravi prostorske dokumentacije v občinah z romskimi naselji in svetniki. Razpis je bil usmerjen regionalno (po eno romsko naselje v občinah Prekmurja, Spodnjega Posavja, Dolenjske in Bele Krajine) in za dve leti (2007 – 2008).

Predmet sofinanciranja občin z romskim prebivalstvom v letu 2007/2008 je bila priprava prostorskih izvedbenih aktov občine, ki omogočajo vzpostavitev pravnega stanja v obravnavanem romskem naselju ter predvsem nadaljnji razvoj obravnavanega romskega naselja na ozemlju občine. MOP naj bi sofinanciral kakovostne oblike strokovnega dela kot pilotne projekte, ki bi odražali inovativni pristop pri spodbujanju sodelovanja med romskim in okoliškim prebivalstvom ob reševanju konkretnih prostorskih problemov romskih naselij kot tudi pri spodbujanju romskih prebivalcev za urejanje njihovega naselja. Rezultati tega dela naj bi bili uporabljeni kot osnova za kvalitetnejše in strokovno bolj dognane rešitve, opredeljene v občinskih prostorskih izvedbenih aktih.

Zaradi nezainteresiranosti občin, da bi na svojem območju reševale prostorsko problematiko romskih naselij in se na javni razpis niso prijave, je bila od predvidenih 40.000,00 EUR razdeljena le polovica denarja in sicer za urejanje romskega naselja v Mestni občini Novo mesto ter v Občini Kuzma.

Na področju urejanja osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih potekajo že vrsto let razpisi, sprva pod okriljem MG, zdaj pa v okviru SVLR. V obdobju med leti 2002 in 2004 je MG oblikoval razpise, preko katerih so se občinam razdelila nepovratna sredstva za urejanje romskih naselij. Razpis za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih je leta 2004 pripravil tudi Javni sklad RS za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja. Pomemben korak je bil narejen, ko je meseca julija 2005 vlada sprejela *Izvedbeni program pomoči občinam pri urejanju najnujnejše komunalne infrastrukture v romskih naseljih*. Sredstva v te namene so se občinam zagotovila tudi v letu 2006, leta 2007 pa je SVLR z razpisom za sofinanciranje projektov osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih občinam namenila finančna sredstva za obdobje od leta 2007 do 2009. Podoben razpis je SVLR objavila tudi konec februarja 2008 (Uradni list RS, št. 21/08 in 25/08), z njim pa so se občinam namenila finančna sredstva za obdobje od 2008 do 2010. Podlaga za financiranje projektov izgradnje osnovne komunalne infrastrukture v romskih naseljih je 3. člen Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja /ZSRR-1/ (Uradni list RS, št. 93/2005).

Območja, na katerih biva romska skupnost, so v zakonodaji s področja spodbujanja skladnega regionalnega razvoja opredeljena kot ciljna območja regionalne politike. Na ciljnih območjih regionalna politika zagotavlja t.i. regionalne spodbude za pomoč občinam pri premagovanju razvojnih problemov. Tako je Vlada RS konec leta 2009 sprejela Uredbo o dodeljevanju regionalnih spodbud (Uradni list RS, št. 113/2009, 37/2010), ki v 11. členu opredeljuje pomoči občinam pri komunalnem urejanju romskih naselij. Na javne razpise, ki jih objavi SVLR se lahko prijavi tiste občine, v katerih je v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, izvoljen predstavnik romske skupnosti v občinskem svetu, ali občine, v katerih je v skladu z določbami zakona, ki ureja položaj romske skupnosti, ustanovljeno posebno delovno telo občinskega sveta za spremljanje položaja romske skupnosti, katerega člani so tudi predstavniki romske skupnosti.

Pregled sredstev, ki so bila odobrena, in so oziroma so jih občine prejele za sofinanciranje osnovne

komunalne infrastrukture v romskih naseljih v letih 2002 - 2010, je predstavljen v nadaljevanju.

Preglednica 5: Sredstva, dodeljena občinam v letih 2002 – 2010 (v EUR):

	Dodeljena sredstva	Črpana sredstva	Število financiranih projektov
Beltinci	258.263,96	221.409,30	3
Cankova	227.147,75	213.995,17	3
Črenšovci	331.138,76	293.873,76	4
Črnomelj	616.227,61	435.235,48	12
Dobrovnik	239.834,72	203.920,92	4
Kočevje	274.528,57	147.453,18	4
Krško	645.957,76	404.008,18	4
Kuzma	345.835,28	200.834,28	4
Lendava	216.635,91	123.549,14	2
Metlika	134.136,78	59.738,86	3
Murska Sobota	453.371,72	263.170,50	3
Novo mesto	745.549,32	446.966,30	8
Puconci	638.698,21	586.730,44	6
Rogašovci	616.860,27	616.858,93	2
Semič	364.188,25	364.188,25	5
Šentjernej	250.181,80	200.181,80	3
Tišina	473.096,93	455.975,81	4
Trebnje	369.475,05	304.461,28	3
Turnišče	146.350,70	142.151,76	3
SKUPAJ:	7.347.479,36	5.606.599,72	80

Vir: Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko

Preglednica 6: Sredstva, dodeljena občinam po letih (v EUR):

	Dodeljena sredstva	Revalorizirana vrednost dodeljenih sredstev na dan 9. 3. 2010
2002	247.454,52	307.338,51
2003	215.326,32	255.592,35
2004	130.609,25	150.200,63
2005	685.183,98	770.146,80
2006	1.310.298,78	1.433.466,87
2007	1.431.313,83	1.481.409,81
2008	1.460.524,00	1.464.613,47
2009	1.183.975,20	1.179.239,28
2010	682.793,47	682.793,47
SKUPAJ:	7.347.479,35	7.724.801,19

Vir: Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko

Upravičeni stroški financiranja so:

- vodovodni sistem za eno ali več posameznih porabnikov (vključuje zajetje, cevovod do hišnega priključka in potrebno čiščenje) v romskih naseljih;
- kanalizacijsko omrežje, kadar je to potrebno zaradi zaščite vodnih virov oziroma drugih rkoloških zahtev v romskih naseljih;
- elektrifikacija strnjenih romskih naselij;
- novogradnje ali rekonstrukcije lokalnih cest in poti v romskih naseljih;
- odkup zemljišč za ureditev in zaokrožitev romskih naselij (največ 7,5 EUR/m²).

6. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU ZDRAVSTVENEGA VARSTVA ROMSKE SKUPNOSTI

MZ v sodelovanju z institucijami in službami, ki delujejo v okviru zdravstvenega sistema, ter predstavniki Romov nadaljuje z aktivnostmi za izboljšanje zdravja in zdravstvenega varstva romskega prebivalstva.

V okviru letnega programa javnega zdravja Zavod za zdravstveno varstvo Murska Sobota nadaljuje z izvajanjem programa zmanjševanja neenakosti v zdravju v romski skupnosti. Program vključuje razvoj pristopov, ki so prilagojeni zdravstvenim, kulturnim in jezikovnim potrebam romske skupnosti. Strokovnjaki javnega zdravja izvajajo aktivnosti za spodbujanje zdravega načina življenja v romski skupnosti, pripravljajo medijske aktivnosti in gradiva za spodbujanje zdravega načina življenja Romov (slovenščina, romščina), v javno zdravstven timu sodeluje tudi pripadnik romske skupnosti, kar omogoča tesno sodelovanje z romskimi lokalnimi skupnostmi.

Preko javnega razpisa za sofinanciranje redne dejavnosti društev, ustanov in zasebnih zavodov ter razvojnih programov nepridobitnih organizacij na področju varovanja in krepitev zdravja za leti 2009/2010 ministrstvo sofinancira projekt "Inovativni pristop krepitev zdravja v romski skupnosti - Roma", katerega nosilec je Pomursko društvo za boj proti raku.

Od leta 2008 MZ v sodelovanju z Zavodom za zdravstveno varstvo Murska Sobota, Zvezo Romov Slovenije, Svetom romske skupnosti RS ter drugimi partnerji organizira nacionalne konference o zdravju Romov. Prva konferenca, z naslovom »Zmanjševanje neenakosti v zdravju romske skupnosti«, je potekala v Radencih. Gostitelj druge nacionalne konference »Zdravje romskih žensk« je bila Mestna občina Novo mesto, pri pripravi in izvedbi konference je sodeloval tudi Zavod za zdravstveno varstvo Novo mesto. Vodilna tema tretje nacionalne konference bo »Zdravje romskih otrok«. K organizatorjem konference sta pristopila še Občina Kočevje ter Zavod za zdravstveno varstvo Ljubljana, potekala pa bo 24.9. 2010 v Šeškovem domu v Kočevju.

V letu 2008 je bil na osnovi posnetkov iz prve konference pripravljen dokumentarni film z naslovom »Zmanjševanje neenakosti v zdravju romskega prebivalstva« in v letu 2009 serija radijskih oddaj s temami o zmanjševanju neenakosti v zdravju, ki jih je predvajal radio ROMIC. Oba projekta sta nastala v sodelovanju MZ, Romskega informativnega centra ter strokovnjakov javnega zdravja iz Zavoda za zdravstveno varstvo Murska Sobota.

Institucije in službe, ki delujejo v okviru sistema zdravstvenega varstva (bolnišnice, zdravstveni domovi, patronažna služba) redno skrbijo za zdravstveno varstvo Romov. Romi imajo pri uveljavljanju zdravstvenega varstva enake pravice kot ostali državljani, vendar se jih včasih premalo poslužujejo. Pogoj za uveljavljanje zdravstvenih storitev je urejeno zdravstveno zavarovanje. Romi se vključujejo v obvezno zdravstveno zavarovanje na podlagi različnih statusov, pomemben delež romske populacije, ki ni zaposlen, je zavarovan kot oseba brez prejemkov². Posebej velja opozoriti na problem doplačil zaradi (ne)vključenosti v prostovoljno zdravstveno zavarovanje. Novela Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju iz leta 2008 je za socialno najbolj ogrožene posameznike in po njih zavarovane družinske člane, ki nimajo v celoti zagotovljenih pravic iz zdravstvenega zavarovanja iz drugega naslova, in če izpolnjujejo pogoje za pridobitev denarne socialne pomoči omogočila, da lahko od 1. 1. 2009 uveljavljajo pravico do plačila razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, ki se zagotavlja iz Proračuna RS. Podatkov o tem, koliko Romov je uveljavljalo to pravico, MZ nima, saj se ne vodi evidenca po nacionalni pripadnosti.

V letih 2008/2009 je MZ preko razpisa Javne agencije za raziskovalno dejavnosti sofinanciralo raziskavo »Ocena rabe zdravstvenih storitev v populaciji romskih žensk in otrok - prispevek k zmanjševanju razlik v zdravju«. Rezultati te raziskave in raziskave o življenjskem slogu romske

---

² 21. točka 15. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. 72/06 - uradno prečiščeno besedilo - ZZVZZ-UPB3, 114/2006-ZUTPG, 91/2007 in 76/2008).

populacije so strokovna osnova za pripravo programa zmanjševanja neenakosti v zdravju romskega prebivalstva.

Na zdravje vplivajo številni med seboj prepleteni dejavniki, tako imenovane determinante zdravja. Življenjske razmere najbolj neposredno vplivajo na zdravstveno stanje Romov, zato je za izboljšanje zdravja romske populacije nujen skupen in celovit pristop k urejanju vseh področij romskega življenja hkrati.

7. USTVARJANJE POGOJEV NA PODROČJU POLITIČNE PARTICIPACIJE ROMSKE SKUPNOSTI NA LOKALNI RAVNI – predstavnik romske skupnosti v mestnem/občinskem svetu

Temelje politični participaciji Romov so ob osamosvojitvi Slovenije postavili že ustavni amandmaji leta 1989, identična rešitev je bila dve leti kasneje preleta v Ustavo Republike Slovenije. Določba 65. člena tako vsebuje pooblastilo zakonodajalcu, da romski skupnosti, ki živi v Sloveniji, kot posebni etnični skupnosti z zakonom zagotovi, poleg splošnih pravic, ki gredo vsakomur, še posebne pravice. Gre za zagotovitev posebnega dodatnega varstva, ki pomeni, da pri urejanju posebnega položaja in posebnih pravic romske skupnosti zakonodajalec ni omejen z načelom enakosti. Takšna rešitev je skladna z mednarodnimi dokumenti. Okvirna konvencija o varstvu narodnih manjšin, ki jo je sprejel Svet Evrope in jo je Slovenija ratificirala leta 1998, zahteva od držav podpisnic, da pri upravljanju javnih zadev predstavniki Romov sodelujejo takrat, kadar gre za območja, na katerih že tradicionalno ali v znatnem številu prebivajo in ko to pravico zahtevajo. Zakonodajalec mora ustvariti razmere, v katerih bosta večinski narod in romska narodnostna skupnost sobivala in spoštovala medsebojne razlike. O pravicah Romov tako ali drugače govorijo tudi drugi mednarodni dokumenti. Na primer Resolucija št. 249 Stalne konference lokalnih in regionalnih skupnosti Sveta Evrope iz leta 1993, ki lokalne in regionalne oblastne organe poziva, da sprejmejo potrebne ukrepe kot del splošne strategije za lažjo pritegnitev Romov v lokalno samoupravo. Resolucija poziva lokalne skupnosti, da spodbujajo Rome, da bi tudi sami sodelovali pri projektih pospeševanja njihove integracije.

Politična participacija Romov na lokalni ravni v Sloveniji ima svoje pravne podlage v leta 1993 sprejetem Zakonu o lokalni samoupravi. Ta določa, da imajo na območjih, kjer živi avtohtono naseljena romska skupnost, Romi v občinskem svetu po enega predstavnika. Slovenske občine bi morale samostojno uresničiti zakonsko določbo že v prvem mandatu svojih občinskih svetov v letih 1994 – 1998. Ker tega z izjemo MO Murska Sobota niso storile, je bil po posredovanju Ustavnega sodišča RS sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 51/2002), ki je v 14. členu (101.a člen) taksativno naštel 20 občin, v katerih je bilo treba zagotoviti predstavništvo Romov v občinskih svetih na rednih lokalnih volitvah v letu 2002. Po tem, ko je Ustavno sodišče RS z odločbo št. U-I-315/02 z dne 3. 10. 2002 (Uradni list RS, št. 105/2002) ugotovilo, da določba ni v neskladju z Ustavo RS in z odločbo št. U-I-345/02-9 z dne 14. 12. 2002 ugotovilo neskladnost statuten nekaterih občin z ZLS, ker ne določajo, da so člani občinskih svetov tudi predstavniki romske skupnosti, so zakonsko določbo, oziroma odločbo Ustavnega sodišča RS realizirale vse v zakonu naštete občine razen Občine Grosuplje.

Vlada RS se je že v letu 2005 seznanila z Informacijo o uresničevanju zakona in odločbe Ustavnega sodišča RS, ki se nanaša na pravico romske skupnosti do svojega predstavnika v Občinskem svetu Občine Grosuplje in ministra brez resorja, pristojnega za lokalno samoupravo, zadolžila, da Občinski svet Občine Grosuplje pozove k izvršitvi zakona in odločbe Ustavnega sodišča RS, vendar rezultata ni bilo.

V letu 2007 je bil dopolnjen Zakon o lokalni samoupravi. Tako je v 15. členu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 60/2007) določeno, da vlada z uredbo določi kriterije in merila, na podlagi katerih se opredeli avtohtonost naseljene romske skupnosti. Z navedeno določbo se je ustavnopravno sporno urejanje problematike romskega predstavnštva v občinskih svetih razširilo na raven zakona. Da gre za grobo kršitev kolektivnih pravic romske

skupnosti do posebne politične participacije v občinskem svetu, je v svojih letnih poročilih občino opozarjal tudi Varuh človekovih pravic RS ter v poročilu za leto 2008 posebej poudaril dvome v ustavnost ureditve in napovedal zahtevo za ustavnosodno presojo.

Prizadevanja za rešitev so se v tem mandatu nadaljevala. Proučene so bile možnosti za rešitev problematike predstavnštva Romov v grosupeljskem občinskem svetu. Ocenjeno je bilo, da ukrepa, ki ga ZLS sicer predvideva, in sicer, da se v primeru, da občinski svet ne izvršuje odločb ustavnega sodišča, ki mu nalagajo z ustavo in zakonom skladno ravnanje, lahko predčasno razpusti, prav tako pa tudi, da se župana občine lahko predčasno razreši, če ne izvršuje odločb ustavnega sodišča ali pravnomočnih odločb sodišča, pristojnega za upravne spore, ki mu nalagajo z ustavo in zakonom skladno ravnanje, za rešitev problematike predstavnštva Romov v občinskem svetu nista primerna. Obstaja namreč utemeljen dvom v sorazmernost ukrepa predčasne razpustitve občinskega sveta. Ukrep bi bil sorazmeren z načeli in pravicami lokalne samouprave, če bi z njim bil dosežen »višji« javni interes (na kar je v več odločbah opozorilo Ustavno sodišče RS), ki je v tem primeru zagotovitev možnosti za izvolitev predstavnika romske skupnosti v občinski svet in s tem varstvo kolektivnih pravic romske skupnosti do posebne politične participacije. Razpustitev občinskega sveta sama po sebi pa ne daje zagotovila, da bo novoizvoljeni občinski svet ravnal drugače kot razpuščeni. Vlada in državni organi so tako izčrpali vse možnosti za doseg prostovoljne izvršitve odločbe ustavnega sodišča. Odločeno je bilo, da se pripravi nova sprememba ZLS, ki bi temeljila na ustavnopravni skladnosti uresničevanja pravic romske skupnosti do zastopanosti v občinskih svetih ter določila pristojnost državnega organa (Državne volilne komisije), da subsidiarno izvede volitve predstavnika romske skupnosti v občini, če ta predstavnštva v občinskem svetu ne zagotovi. Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o lokalni samoupravi – ZLS-P (Uradni list RS, št. 79/2009) je tako omogočena zagotovitev romskega predstavnika v z zakonom določeni občini, kjer volitev tega predstavnika ne opravijo sami. Volitve predstavnika romske skupnosti v občinskem svetu Občine Grosuplje, ki so bile v januarju 2010, je na podlagi zakonskega pooblastila vodila Državna volilna komisija. S tem je bil tudi v Občini Grosuplje zagotovljen predstavnik romske skupnosti v občinski svet občine.

8. AKTIVNOSTI NA PODROČJU OSVEŠČANJA IN BOJA PROTI DISKRIMINACIJI

Republika Slovenija je jeseni 2008 kot prva država članica Evropske unije začela izvajati kampanjo »Dosta! Osvobodimo se predsodkov, spoznajmo Rome!« (*»Dosta! Go beyond prejudice, discover the Roma«*), ki je ozaveščevalna kampanja v okviru skupnega programa Sveta Evrope in Evropske komisije. Gre za kampanjo osveščanja javnosti, ki se osredotoča na odpravljanje predsodkov in stereotipov do Romov. H kampanji je RS uradno pristopila z navezavo stikov s Svetom Evrope in generalnim sekretarjem omenjene organizacije, Terryem Davisom.

V Sloveniji je nosilec kampanje in tisti, ki skrbi za organizacijo in izvedbo kampanje, Urad Vlade RS za narodnosti. Pri tem tesno sodeluje z Informacijskim uradom Sveta Evrope v Republiki Sloveniji. K sodelovanju v kampanji je bila povabljena vsa zainteresirana javnost, kar vključuje številne nevladne organizacije, društva, strokovno javnost, pristojne institucije (ministrstva, vladne službe, občine ipd.) in seveda romsko skupnost. Urad Vlade RS za narodnosti zagotavlja tudi denarna sredstva za izvedbo kampanje.

Kampanja se je v Sloveniji uradno pričela dne 17. novembra 2008 s slovesnostjo, na kateri je kot slavnostni govornik nastopil predsednik Državnega zbora Republike Slovenije, dr. Pavel Gantar. V svojem nagovoru je podprl sporočila kampanje in njen namen ter izrazil željo, da bi kampanja čimbolj prispevala k vzpostavljanju in ohranjanju medkulturnega dialoga ter da bi prodrla v srca in zavest ljudi.

Za potrebe izvajanja kampanje je Svet Evrope pripravil določena gradiva – plakate, zloženke z informacijami o kampanji, priročnik o tem, kako se lahko posamezniki, institucije, društva in zainteresirane organizacije vključijo v kampanjo in izvajajo aktivnosti, ki bodo prenašale njena

sporočila, televizijske in radijske spote in podobno. Urad Vlade RS za narodnosti je v sodelovanju z Informacijskim uradom Sveta Evrope v Republiki Sloveniji poskrbel za prilagoditev in prevode omenjenih gradiv v slovenščino in za njegovo distribucijo. Televizijski spoti kampanje *Dosta!* so se vrteli na televizijskih postajah, plakati so viseli na vidnih mestih, zloženke pa so bile v velikem številu razdeljene širši javnosti.

Od uradnega začetka kampanje konec leta 2008 do danes so se v njenem okviru odvijale številne aktivnosti, kjer se je predstavilo kampanjo, njen namen in cilje. Posebna pozornost se posveča zlasti mladim.

8.1. Pregled ključnih aktivnosti kampanje do sredine leta 2010

S kampanjo *Dosta!* je bil Urad Vlade RS za narodnosti prisoten na vseh večjih in pomembnejših dogodkih, ki so bili organizirani v času predsedovanja Republike Slovenije Odboru ministrov Sveta Evrope, konkretno na Konferenci o izobraževanju Romov, ki je potekala meseca maja 2009 na Brdu pri Kranju, na okrogli mizi o položaju manjšin v Sloveniji in Slovencev, ki živijo zunaj meja RS, ki je potekala meseca junija 2009 na Brdu pri Kranju, ter na otvoritvenem dogodku projekta Sveta Evrope »Evropska pot romske kulture in dediščine« (oktober 2009, Lendava in Kamenci).

V okviru kampanje *Dosta!* so bili v letu 2009 organizirani številni dogodki, srečanja, okrogle mize, kulturne prireditve – nekateri od teh so potekali celo pod njenim pokroviteljstvom – pa tudi natečaji.

Festival romske kulture, ki mu je posvečen ves mesec april, in ki je prvič potekal leta 2009, je svojo uspešno ponovitev doživel tudi v aprilu 2010. Nosilci projekta Festival Romske kulture Romano Čon/Romski Mesec so ZULK – Združenje ustvarjalnih ljudi na področju kulture, Slovenski etnografski muzej (SEM) in Romski akademski klub (RAK). Prizorišče II. festivala se je v letu 2010 iz Ljubljane in Maribora razširilo še v Mursko Soboto in Novo mesto. V okviru festival so se zvrstile številne prireditve z namenom spoznavanja ter sprejemanja romske kulture, promovirala in širila pa so se tudi sporočila kampanje *Dosta!*. V tem kontekstu je Urad Vlade RS za narodnosti tudi finančno podprl festival. Začetek festivalskega dogajanja v letu 2010 je v Ljubljani potekal 8. aprila z otvoritvijo fotografske razstave »*Vidiš me, vidim te: Kulturna raznolikost skozi romski pogled*«, ki je v času predsedovanja Republike Slovenije Odboru ministrov Sveta Evrope (septembra 2009) gostovala v Strasbourgu; začetek festivalskega dogajanja v Mariboru je bil obeležen s fotografsko razstavo Andraža Gregoriča »*Srečni*«. Uverturo v mesec romske kulture v Novem mestu je predstavljala osrednja prireditev ob Svetovnem dnevu Romov »*Veselo dive*«, ki jo je pospremlilo odprtje fotografske razstave Boruta Peterlina »*Sosedje Romi*«.

Na svetovni dan Romov, 8. aprila 2009, je bil pod okriljem kampanje *Dosta!* in s finančno pomočjo Urada Vlade RS za narodnosti premierno uprizorjen prvi slovensko-romski muzikal *Stekleno jabolko* izpod peresa skladatelja Imerja Traje Brizanija. Muzikal je zgodba dveh svetov, romskega in slovenskega, ki ju tokrat združuje glasba. V ospredju je tragična ljubezenska zgodba med dekletom iz slovenske družine in fantom, ki je sin romskih priseljencev, njuna ljubezen pa je kljub lepoti in čistosti zaznamovana z vsakodnevnimi predsodki in stereotipi. Glasba je delo skladatelja Imerja Traje Brizanija, glasbeno-gledališka zasedba pa je združila odlične slovenske, romske in tuje umetnike. Muzikal je režirala Violeta Tomič, scenarij zanj pa je napisal Ljatif Demir. Muzikal je bil uprizorjen, ponovno ob finančni podpori Urada Vlade RS za narodnosti, tudi na otvoritvenem dogodku projekta Sveta Evrope »Evropska pot romske kulture in dediščine« v Lendavi, oktobra 2009.

Izpeljani so bili različni natečaji – preko enega so se izbirali slogani na temo »*Zdaj pa nekaj lepega o Romih*« - izbranih šest »naj sloganov« se je nato vrtelo na lokalnih radijskih postajah. Urad Vlade za komuniciranje je v javni razpis za sofinanciranje informativno-komunikacijskih in izobraževalnih dejavnosti o evropskih zadevah v letu 2009 umestil poseben sklop *osveščanja in boja proti predsodkom do Romov*, v okviru katerega so se sofinancirale aktivnosti nevladnih organizacij s tega področja, pri čemer je bil nujen pogoj tudi promocija sporočil kampanje *Dosta!*. Poleg tega je bila kampanja *Dosta!* in s tem njena sporočila prisotna na številnih drugih dogodkih, kot npr. na Študentski

areni, Festivalu prostovoljstva mladih, Rock otočcu, tednu kultur, številnih poletnih (romskih) taborih mladih idr..

Na vseh dogodkih, kjer je bila prisotna kampanja, so se delila gradiva kampanje: letaki, plakati, zgoščenke *Glasba onstran predsodkov* (romske variacije evropske himne), priročniki, vrečke z logotipom kampanje idr.

Kampanja Dosta! je meseca novembra 2009 vstopila v osnovne šole – na ravnateljice in ravnatelje osnovnih šol je bilo naslovljeno pismo (ki sta ga podpisala minister za šolstvo in šport in direktor urada za narodnosti), s katerim se je šole povabilo, da v svojo redno dejavnost vključijo tudi aktivnosti, s katerimi bi pri mladih promovirali in širili sporočila kampanje ter tako prispevali k odpravljanju predsodkov in stereotipov.

Jeseni 2009 sta ambasadorja kampanje postala znana slovenska glasbenika Murat & Jose, ki že v besedilih svojih pesmi pojeta / govorita o pomembnosti spoštovanja različnosti. Kot ambasadorja kampanje bosta sodelovala na dogodkih in pri aktivnostih, ki potekajo v okviru kampanje, zlasti pa pri naslavljanju mladih.

Zelo aktivna v okviru kampanje Dosta! je romska skupnost sama, ki je v času trajanja kampanje organizirala številne dogodke, na katerih je opozarjala na nestrpnost do romske skupnosti. V okviru kampanje Dosta! je tako Romski informativni center – Romic pripravil nosilno pesem kampanje z naslovom »Dosta! – Hejrin!«, ki, preko glasbe povzema sporočilo celotne kampanje.

V aprilu 2010 je bil ob zaključku Festivala romske kulture Romano čhon/Romski mesec v Slovenskem etnografskem muzeju premierno prikazan 32-minutni mladinski dokumentarni film *Sanje črno bele mavrice*, ki je nastal v okviru kampanj Sveta Evrope *Dosta! Osvobodimo se predsodkov, spoznajmo Rome in Spregovori proti diskriminaciji*. Videoprojekt so ustvarili mladi iz projekta PUM, programa Projektno učenje za mlajše odrasle, ki ga izvaja Zavod Bob iz Ljubljane. Film, katerega namen je prikazati različnost kot edino enakost med ljudmi, in izpostaviti, da ta različnost pravzaprav bogati, opozarja na negativnost stereotipov in predsodkov in hkrati kliče k strpnosti, medkulturnemu dialogu in spoštovanju vseh ljudi. Skozi pripovedovanja različnih zgodb in osebnih izkušenj sooča z doživljanjem tistih, ki diskriminacijo čutijo v svojem vsakdanjem življenju, pa tudi z zgodbami in izkušnjami tistih, ki se proti diskriminaciji borijo.

Film je dostopen tudi preko DVD-ja, na katerem je poleg filma mogoče najti še televizijske prispevke o prostorih drugačnosti, ki jih je Informacijski urad Sveta Evrope v Republiki Sloveniji (IUSE) pripravil v sodelovanju s Studiem 12. V letu 2009 je namreč IUSE v okviru kampanje *Spregovori proti diskriminaciji* organiziral veliko dogodkov, javnih debat – prostorov drugačnosti – v okoljih, kjer živijo skupine, do katerih živi morda največ predsodkov in stereotipov.

Omenjeni DVD, ki lahko služi kot koristen izobraževalni pripomoček, je bil skupaj s pismom, ki sta ga podpisala mag. Stanko Baluh, direktor Urada Vlade RS za narodnosti, in mag. Kristina Plavšak Krajnc, direktorica Informacijskega centra Sveta Evrope v Republiki Sloveniji, poslan vsem osnovnim in srednjim šolam v Sloveniji. Šole se je povabilo, da tudi z uporabo tega didaktičnega pripomočka udeležujejo sporočila kampanje Dosta! in Spregovori proti diskriminaciji v praksi.

8.2. Aktivnosti za boj proti diskriminaciji v NPU za Rome 2010-2015

V sprejem NPU za Rome 2010-2015 se poleg izvajanja kampanje Dosta! v letu 2010 v naslednjih letih predvidevajo tudi druge posamezne aktivnosti na tem področju, kot so delavnice s ciljem osveščanja in odpravljanja predsodkov in stereotipov do Romov oziroma na temo boja proti diskriminaciji do Romov; okrogle mize, posveti, manjše ozaveščevalne akcije, itd. Poleg omenjenih aktivnosti na področju osveščanja in boja proti diskriminaciji pa bodo z namenom razumevanja in prepoznavanja različnih oblik diskriminacije in usposobitev javnih uslužbencev za ustrezno odzivanje kot tudi za

prepoznavo in obvladovanje različnih stereotipov in predsodkov v stikih z »drugačnimi« in/ali odrinjenimi na rob družbe (predvsem Romi), njihove socialne izključenosti iz širše družbe zaradi njihovega porekla, vrednot, načina življenja, usmerjenosti, osebnostnih lastnosti, itd., organizirana usposabljanja javnih uslužbencev, predvsem tistih, ki se na svojem delovnem mestu srečujejo s pripadniki romske skupnosti.

9. ORGANIZIRANOST ROMSKE SKUPNOSTI V RS

9.1. Lokalna raven

Na lokalni ravni se pripadniki romske skupnosti združujejo v društva. Nekatera se nato naprej povezujejo v zveze društev; največje število romskih društev združuje Zveza Romov Slovenije.

Poleg predstavništva Romov v mestnih/občinskih svetih občin, ki jih določa zakon, ki ureja področje lokalne samouprave, tudi ZRomS-1 vsebuje določbe, s katerimi Republika Slovenija zagotavlja uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti na področju soodločanja v javnih zadevah, ki se nanašajo na pripadnike romske skupnosti. Posebno poglavje zakona tako ureja organiziranost romske skupnosti. V občinah, v katerih se v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, voli predstavnika romske skupnosti v mestni oz. občinski svet (po zakonu mora zastopstvo romske skupnosti v občinskem svetu zagotoviti 20 občin), se v občinskem svetu ustanovi posebno delovno telo za spremljanje položaja romske skupnosti – ustanovljeno je v 19 občinah. Edina občina, ki takšnega telesa še nima, je Občina Grosuplje. Naloge tega delovnega telesa so zlasti:

- spremljanje in obravnavanje položaja pripadnikov romske skupnosti v samoupravni lokalni skupnosti;
- obravnavanje in dajanje predlogov ter pobud o vprašanjih, ki se nanašajo na položaj pripadnikov romske skupnosti in njihove pravice;
- dejavno sodelovanje pri uresničevanju razvojnega programa samoupravne lokalne skupnosti, zlasti pa pri programih in razreševanju vprašanj, ki se nanašajo na položaj in razvoj romske skupnosti v samoupravni lokalni skupnosti;
- obravnavanje vprašanj, povezanih z ohranjanjem romskega jezika in kulture;
- sodelovanje z romskimi društvi in drugimi njihovimi organizacijami v samoupravni lokalni skupnosti.

ZRomS-1 hkrati dopušča možnost, da posebno delovno telo za spremljanje položaja romske skupnosti lahko ustanovijo tudi druge samoupravne lokalne skupnosti, na primer druge občine ali pokrajine – to možnost so nekatere občine, ki niso izrecno navedene v zakonu o lokalni samoupravi, kot sta npr. Mestna občina Maribor in Mestna občina Velenje, že izkoristile. Dosedanje izkušnje so že večkrat pokazale, da so uspehi za integracijo pripadnikov romske skupnosti vidnejši tam, kjer je romska skupnost aktivno vključena v procese in postopke, ki jo zadevajo. Iz tega razloga se je občine, ki niso izrecno našteje v zakonu, ki ureja področje lokalne samouprave, in torej nimajo zagotovljenega predstavnika romske skupnosti v mestnem/občinskem svetu, že pozvalo, da v skladu s priporočili vladne komisije za zaščito romske skupnosti izkoristijo obstoječe zakonske možnosti in zagotovijo predstavništvo romske skupnosti v mestnem/občinskem svetu (možnosti ponujata tako ZLS kot tudi ZRomS-1).

9.2. Državna raven

Z ZRomS-1 je bil 20. 6. 2007 ustanovljen Svet romske skupnosti Republike Slovenije (v nadaljevanju: svet), ki predstavlja interese romske skupnosti v razmerju do državnih organov in je oseba javnega prava. Svet sestavlja 21 članov, od tega 14 predstavnikov Zveze Romov Slovenije in 7 predstavnikov romskih skupnosti v mestnih/občinskih svetih tistih samoupravnih lokalnih skupnosti, ki jih določa zakon, ki ureja področje lokalne samouprave. Dileme glede trenutne zakonske ureditve v zvezi s sestavo sveta so predstavljene posebej.

Naloge sveta so okvirno določene že z zakonom in so: obravnavanje vprašanj, ki se nanašajo na interese, položaj in pravice romske skupnosti; dajanje predlogov in pobud pristojnim organom; spodbujanje dejavnosti za ohranjanje romskega jezika in kulture; spodbujanje in organiziranje kulturne, informativne, založniške in druge dejavnosti, pomembne za razvoj romske skupnosti; razvoj in ohranjanje stikov z romskimi organizacijami v drugih državah.

Podrobneje so delovanje sveta in njegove naloge opredeljene s Poslovnikom Sveta romske skupnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 94/2007). Soglasje k določbam poslovnika sveta, ki se nanašajo na sejnine in stroške sodelovanja na sejah sveta, jeskladno z določbo ZRomS-1 podala Vlada RS.

ZRomS-1 tudi določa, da lahko svet daje Državnemu zboru RS, Državnemu svetu RS, Vladi RS, drugim državnim organom, nosilcem javnih pooblastil in organom samoupravne lokalne skupnosti predloge, pobude in mnenja v zadevah iz svoje pristojnosti, ti organi pa morajo pridobiti predhodno mnenje sveta, kadar sprejemajo ali izdajajo predpise in druge splošne pravne akte, ki se nanašajo na položaj romske skupnosti.

V okviru izvršilne veje oblasti deluje kot posvetovalni organ vlade Komisija Vlade Republike Slovenije za zaščito romske skupnosti. Komisija skrbi za:

- spremljanje uresničevanja programa ukrepov iz prvega odstavka 6. člena Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07),
- spremljanje uresničevanja ustavnih obveznosti in zakonskih določil Republike Slovenije, ki se nanašajo na romsko skupnost,
- oblikovanje predlogov in pobud glede zaščite romske skupnosti, ki se posredujejo Vladi Republike Slovenije in posameznim ministrstvom v smeri pridobivanja njihovih uradnih stališč,
- izmenjavo mnenj med predstavniki romske skupnosti, samoupravnih lokalnih skupnosti in državnimi organi o vseh vprašanih, ki zadevajo položaj romske skupnosti,
- obravnavanje aktualnih vprašanj uresničevanja posebnih pravic romske skupnosti.

Komisijo sestavljajo predstavnice oziroma predstavniki ministrstev in vladnih služb, ki na svojem delovnem področju skrbijo tudi za uresničevanju ustavnih in zakonskih določb o zaščiti romske skupnosti, predstavniki samoupravnih lokalnih skupnosti in predstavniki romske skupnosti.

10. SOFINANCIRANJE ORGANIZACIJ ROMSKE SKUPNOSTI S STRANI DRŽAVNIH ORGANOV

Sredstva za sofinanciranje nalog in ukrepov za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije, in sicer v finančnih načrtih neposrednih proračunskih uporabnikov. Prav tako se v proračunu Republike Slovenije zagotavljajo sredstva za delovanje sveta. Sredstva so se od sprejetja ZRomS-1 nenehno povečevala: v letu 2007 je bilo s strani državnih organov dodeljenih 3.421.540,89 EUR; v letu 2008 5.675.080,54 EUR; in v letu 2009 6.190.255,97 EUR. Plan dodeljenih sredstev za leto 2010 je bil s strani državnih organov 6.761.746,29 EUR – natančni podatki o realizaciji bodo znani v prvi polovici leta 2011, saj v navedeni znesek niso všteti javni razpisi, ki so namenjeni celotni populaciji v RS in ne le romski skupnosti, bodo pa v okviru teh razpisov najverjetneje sofinancirani tudi projekti za Rome.

IV. EVALVACIJA URESNIČEVANJA OBVEZNOSTI PO ZRomS-1

Vlada RS ocenjuje, da se ZRomS-1 dosledno izvaja kljub temu, da je na nekaterih področjih prišlo do zamude pri njegovem uresničevanju (npr. sprejem NPU za Rome 2010-2015). Razlogi za zamudo so tehtni in so podrobneje pojasnjeni v nadaljevanju (točka 1.2. tega poglavja).

Od sprejetja ZRomS-1 dne 30. 3. 2007 do danes sta bili v zvezi z ZRomS-1 vloženi dve pobudi za oceno ustavnosti in ena zahteva za oceno ustavnosti zakona. Pobudi za oceno ustavnosti sta vložili Zveza društev slovenskih Sintov in Zveza romskih skupnosti v Sloveniji – Bele Krajine, Dolenjske. Prva je v svoji pobudi izpodbijala določbo 1. člena ZRomS-1, in sicer da določba ne vključuje vseh romskih etničnih skupin v Sloveniji. Pobudo je Ustavno sodišče RS s sklepom št. U-I-134/07-6 z dne 2. 10. 2008 zavrnilo kot neutemeljeno. Zveza romskih skupnosti v Sloveniji – Bele Krajine, Dolenjske je v svoji pobudi izpodbijala določbo prvega odstavka 10. člena ZRomS-1, ki določa sestavo krovne organizacije romske skupnosti, t.j. Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Ustavno sodišče RS je tudi to pobudo zavrnilo kot neutemeljeno (sklep št. U-I-166/07-12 z dne 26. 3. 2009).

Zahtevo za oceno ustavnosti prvega odstavka 10. člena ZRomS-1 pa je vložila Varuhinja človekovih pravic Republike Slovenije, ki je podobno kot pred tem že Zveza romskih skupnosti v Sloveniji – Bele Krajine, Dolenjske izpodbijala sestavo Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Ustavno sodišče RS je po opravljenem postopku odločilo, da prvi odstavek 10. člena ZRomS-1 ni v neskladju z Ustavo RS (odločba št. U-I-15/10-13 z dne 16. 6. 2010).

Realizacija vseh glavnih določb ZRomS-1

1. Preko številnih programov in ukrepov Republika Slovenija na posameznih področjih (predvsem tistih, opredeljenih v ZRomS-1) ustvarja pogoje za uresničevanje pravic pripadnikov romske skupnosti (aktivnosti državnih organov so predstavljene v poglavju III. tega poročila).
2. Sprejet je bil NPU za Rome 2010-2015, vendar žal z dveletno zamudo. Do poznega sprejetja nacionalnega programa (gre za vladni dokument) je prišlo zaradi kompleksnosti tematike, velikih naporov pri usklajevanju vsebine predpisa s posameznimi resornimi organi in prizadevanj UVN za sprejem takšnega programskega dokumenta, ki bo ciljno naravnani in ki bo ustrezno naslavljal tekoče nerešene težave romske skupnosti. Na podlagi dela v ta namen s strani vlade imenovane delovne skupine, ki je pripravila prvotno delovno gradivo, je UVN pripravil predlog NPU za Rome 2010-2015, ki ga je dne 23. 11. 2009 na svoji 4. seji potrdila tudi Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti kot delovno telo vlade, ki bo v skladu z zakonom skrbelo za spremljanje uresničevanja tega predpisa. Po potrditvi s strani vladne komisije je sledila širša javna obravnava, v končni fazi pa se je opravil še postopek za sprejem na vladi. Vlada RS je dokument sprejela na svoji 72. seji dne 11. 3. 2010 (prečiščeno besedilo dokumenta pa na svoji 73. seji dne 18. 3. 2010).
3. V pripravi in sprejemu pri posameznih nosilcih ukrepov iz NPU za Rome 2010-2015 so podrobni področni programi, ki morajo biti sprejeti do 11. 9. 2010. Pripravo in sprejetje podrobnih področnih programov posameznih nosilcev ukrepov spremlja UVN, njihovo uresničevanje pa bo preko evalvacije uresničevanja ukrepov iz NPU za Rome 2010-2015 spremljala tudi Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti.
4. Na podlagi ZRomS-1 je bila imenovana Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti kot delovno telo vlade za spremljanje uresničevanja NPU za Rome 2010-2015.
5. Ustanovljen je bil Svet romske skupnosti Republike Slovenije, ki je krovna organizacija romske skupnosti v Sloveniji in predstavlja interese te skupnosti v razmerju do državnih organov. Svet je bil konstituiran z izvolitvijo njegovega predsednika dne 20. 6. 2007. Njegove naloge so opredeljene že z ZRomS-1, podrobneje pa je njegovo delovanje urejeno s Poslovnikom Sveta romske skupnosti Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 94/2007). Vlada RS je podala predhodno soglasje k določbam poslovnika sveta, ki se nanašajo na sejnine in stroške sodelovanja na sejah sveta.
6. V samoupravnih lokalnih skupnostih, v katerih se v skladu z zakonom, ki ureja lokalno samoupravo, voli predstavnika romske skupnosti v mestni/občinski svet, so bila pri mestnih/občinskih svetih oblikovana posebna delovna telesa za spremljanje položaja romske skupnosti, in sicer v 19 od 20 samoupravnih lokalnih skupnostih. Izjema je Občina Grosuplje.

7. Sredstva za sofinanciranje nalog in ukrepov za uresničevanje posebnih pravic romske skupnosti se zagotavljajo v proračunu Republike Slovenije, in sicer v finančnih načrtih neposrednih proračunskih uporabnikov. Prav tako se v proračunu Republike Slovenije zagotavljajo sredstva za delovanje sveta.
8. Sredstva za delovanje posebnih delovnih teles v mestnih/občinskih svetih samoupravnih lokalnih skupnosti se skladno z ZRomS-1 zagotavljajo v proračunih samoupravnih lokalnih skupnosti.

V. ZAKLJUČEK

Republika Slovenija si na vseh področjih družbenega življenja prizadeva za izboljšanje položaja pripadnikov romske skupnosti in za njihovo večjo vključenost v družbo. Programi, ukrepi in strategije, ki potekajo v okviru in pod okriljem različnih resornih organov, so s sprejetjem krovnega zakona o romski skupnosti dobili sistemski okvir, sprejetje vladnega nacionalnega programa ukrepov pa pomeni tudi konkretno aktivno ukrepanje države na tistih področjih, ki so jih tudi sami predstavniki romske skupnosti identificirali kot prioriteta.

Napredek je viden tako na področjih urejanja bivanjskih razmer romske skupnosti, kjer država namenja sredstva za izboljšanje komunalne infrastrukture v romskih naseljih, oblikovana pa je tudi strokovna skupina za reševanje prostorske problematike romskih naseljih, ki bo opravila analizo stanja naselij, kjer živi romska skupnost, in na njeni podlagi predlagala nadaljnje ukrepe za izboljšanje stanja. S sprejemom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 79/2009) je bila omogočena tudi zagotovitev romskega predstavnika v z zakonom določeni občini, kjer volitev tega predstavnika ni bila opravljena. V januarju 2010 je bil v občinski svet Občine Grosuplje končno izvoljen tudi predstavnik romske skupnosti.

Pozitivne premike je mogoče opaziti tudi na področju vzgoje in izobraževanja. Na Ministrstvu za šolstvo in šport je bila opravljena analiza uresničevanja Strategije vzgoje in izobraževanja Romov v Republiki Sloveniji, sprejeta leta 2004, in na tej podlagi pripravljena dopolnjena verzija omenjene strategije. V obdobju od sprejema strategije je bila uresničenih vrsta ukrepov, od prizadevanj za povečanje vključevanja otrok v predšolsko vzgojo (v različnih oblikah in na različne načine), sprejetja izbirnega predmeta »romska kultura«, izvedb seminarjev za učitelje in vzpostavitve mreže šol, v katere so vključeni učenci Romi z namenom izmenjave izkušenj in primerov dobrih praks. Kot poseben primer dobre prakse je potrebno omeniti uvedbo instrumenta »romskega pomočnika«. V okviru projekta Uspešno vključevanje romskih otrok v vzgojo in izobraževanje, ki je financiran iz Evropskega socialnega sklada, se je zaposlilo 30 romskih pomočnikov. Projekt vodi Zveza Romov Slovenije in je bil uvrščen v ožji izbor za nagrado »RegioStars« za leto 2010 (gre za nagrajevanje projektov, podprtih s sredstvi iz skladov za kohezijsko politiko). Nagrade sicer ni prejel, je pa na podelitvi nagrad prejel posebno omembo strokovne žirije. Ukrepi iz strategije, sprejete v letu 2004, ki še niso bili realizirani, so vključeni v razpis *Dvig socialnega in kulturnega kapitala v romskih naseljih*, katerega cilj je tudi vzpostaviti mrežo učne pomoči za učence in dijake, predstavnike romske skupnosti in dodatno usposobiti strokovni kader za delo z romskimi otroki ter spodbujanje socialne vključenosti in spoznavanje in ohranjanje romskega jezika in kulture.

Na področju zaposlovanja Romov je vidno povečanje zaposlitvenih programov, ki so posebej namenjeni Romom, večje je število prilagojenih in njim namenjenih programov javnih del, večja je soudeležba Romov pri vsebinskih opredelitvah razvojnih programov. Na tem področju se bodo večje spremembe pokazale na daljši časovni rok, saj najpomembnejši kvalitativni premiki v spremembi položaja Romov na trgu delovne sile pozitivno sovpadajo z zvišanjem njihove izobrazbene strukture in poklicne usposobljenosti.

Ministrstvo za kulturo že od leta 1993 ustvarja pogoje za kulturno dejavnost romske skupnosti in s tem prispeva k ustvarjanju pogojev na področju ohranjanja in razvoja kulturne, informativne in založniške dejavnosti romske skupnosti. Število aktivnosti, število prijaviteljev projektov, število ustvarjalcev romske kulture se povečuje, prav tako tudi njihova kakovost. Ministrstvo za kulturo upošteva dejstvo, da se kultura manifestira na različne načine, zato so projekti, ki jih ministrstvo financira, zelo različni. Financiranje se izvaja v okviru treh programov: posebnega, integracijskega in evropskega.

Tudi Ministrstvo za zdravje v sodelovanju z institucijami in službami, ki delujejo v okviru zdravstvenega sistema, ter s predstavniki Romov, izvaja aktivnosti za izboljšanje zdravja in zdravstvenega varstva pripadnikov romske skupnosti.

V obdobju od jeseni 2008 so se okrepile tudi aktivnosti države na področju osveščanja in boja proti diskriminaciji romske skupnosti. Slovenija je pristopila h kampanji »Dosta! Osvobodimo se predsodkov, spoznajmo Rome!«, ki jo v sodelovanju z relevantnimi akterji izvaja Urad Vlade RS za narodnosti. V sklopu kampanje so bile in se še izvajajo številne aktivnosti, izvajanje kampanje v Sloveniji pa kot primer dobre prakse prepozna tudi Svet Evrope.

Ob vseh zgoraj na kratko opisanih vidnejših, a nikakor ne vseh prizadevanjih in ukrepih države za izboljšanje položaja romske skupnosti v Sloveniji, ne gre pozabiti, da je napredek na vseh področjih družbenega življenja možen samo, če so v celoten proces odločanja, uresničevanja in nadzora nad izvajanjem programov in ukrepov že od vsega začetka vključeni tudi pripadniki romske skupnosti, ki sami aktivno sodelujejo v vseh procesih in ukrepih, namenjenih njihovi večji socialni vključenosti. Poleg tega pa gre v veliki večini primerov za ukrepe in procese, ki rezultate kažejo na dolgi rok.

Pregled financiranih kulturnih projektov in predlagateljev teh projektov v okviru posebnega programa Ministrstva za kulturo na področju romske skupnosti v Republiki Sloveniji v letih 2007-2010

2007

PRIJAVITELJ	NASLOV PROJEKTA	ODOBRENO MK V EUR
Zveza Romov Slovenije	Drugačnost nas združuje	1.000
	Predstavitve del romskih literarnih ustvarjalcev	1.000
	Razstava likovnih del romskih in neromskih avtorjev z romsko vsebino	500
	Romano them – Romski svet	6.000
	Dan Romov	7.000
	Srečanje romskih folklornih skupin	2.900
	Romski informativni center-Romic	2.000
	Stroški dela kulturnega animatorja v letu 2007 (animacija se izvaja za vsa romska društva)	3.750
	Srečanje romskih osnovnošolskih otrok s kulturno vsebino	700
	Večer romske kulture RD Zeleno vejš (brez izdaje zgoščenke)	500
	Gledališka predstava Rdeča kapica RD Zeleno vejš	500
	Založništvo-izdaja romskega časopisa Romano Nevijpe/Romske novice RD Romani Union Murska Sobota	2.000
	Gledališka dejavnost RD Romani Union Murska Sobota	2.200
	Dejavnost folklorne skupine RD Romani Union Murska Sobota	2.200
	Izdaja knjige z dramsko vsebino Romane sune/Romske sanje RD Romani Union Murska Sobota	1.500
	Večer romske glasbe RD Romani Union Murska Sobota	2.900
	Izdaja zgoščenke z romskimi pravljicami in pripovedkami RD Romani Union Murska Sobota	2.000
	Izdaja knjige: Marlenina skrita omara RD Romani Union Murska Sobota	1.500
	Drugačnost s plesom in glasbo RD Pušča	500
	Razstava slik RD Pušča	500
	Financiranje folklorne skupine RD Pušča	600
	Zbirka razstavljenih slik RD Pušča	600
	Tradicionalno praznovanje romskih običajev RD Romano pralipe	1.000
	S kulturo do izobraževanja Romano pralipe	1.000
	Literarno glasbeni večer RD Vešoro	400
	Izdaja romsko-slovenskega in slovensko- romskega slovarja RD Vešoro (sredstva za zagon projekta)	1.000
	Nabava romskih ženskih noš RD Vešoro	400

	Igrano dokumentarni film: Sa o Roma RD Cigani nekoč-Romi danes	3.500
	Večer v spomin na velikega pesnika Franceta Prešerna RD Cigani некоč-Romi danes	500
	Žepni slovarček »Gadjo vakere« RD Cigani некоč- Romi danes	2.900
	Umetniško izobraževalni performansi »Ali veš kaj delam?« RD Cigani некоč-Romi danes	1.000
	Raziskovanje romskih besed 3 RD Romano vozo	500
	Večer romske poezije in plesa RD Romano vozo	500
	Usposabljanje in delovanje animatorja za romsko kulturo RD Romano vozo	1.250
	Delovanje folklorne in pesniške skupine RD Romano vozo	500
	Romske pravljice in pesmi »Romane paramiče taj đija« RD Romano vozo	1.600
	Kreativni prsti v glini RD Veverica na veji	500
	Folklorni festival RD Veverica na veji	700
	Večer ob ognju z romskimi folklornimi skupinami RD Maj	1.000
	Izdaja časopisa Romano glauso/Glas Romov RD Čapla	500
	Prešernov dan/Pru Prešerniskro dij RD Čapla	500
	10. obletnica Romskega društva Čapla	1.000
	Brez meja RD Romano veseli	1.000 <i>nerealizirano</i>
	Program Romskega društva Čhavora	1.000 <i>nerealizirano</i>
	Po sledeh jutra RD Romano vozo (knjiga pesmi)	1.500
Romsko kulturno društvo Rom Črnomelj	Literarni natečaj: Jezik nas družī	1.000
	Romska noč v Beli Krajini	900
Franc-Franc, podjetje za promocijo kulture	Priprava in izdaja knjige romskega ustvarjalca Jožeta Liviena Podedovane brazgotine	2.000
Romsko društvo Romano Pejtaušago Kamenci	Romano phurt – Romski most	1.500
Romsko društvo Amala	Mednarodni festivali	3.000
	Izdaja knjige Otroci zapojte z nami 3	3.900
	»Glasba skozi čas«-glasbene delavnice in poletni seminarji in šole	1.000
Romsko društvo Zelenu dombu	Kulturni strici in violina	963
Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo Mesto	Delavnice, usposabljanja: SKUPA (za del Kulturno-ustvarjalne delavnice Đilavamo i khelamo/Pojemo in plešemo)	1.500
	Prireditve: R.E.S.P.E.C.T (samo za dele: delavnica mediacije, izdaja publikacije »Romi med pozitivno in negativno diskriminacijo« in Večer kulturne raznolikosti)	1.500
SKUPAJ		83.363 <i>Realizirano:</i> 81.363=97,6%

PRIJAVITELJ	NASLOV PROJEKTA	ODOBRENO MK V EUR
Zveza Romov Slovenije	Romske novice-Romano Nevijpe	2.000 <i>Realizirano: 1.000</i>
	Romano Them – Romski svet	4.000
	Srečanje romskih folklornih skupin	3.000 <i>Realizirano: 2.980,50</i>
	Dan Romov	5.000
	Drugačnost nas združuje	1.000
	Romski informativni center - ROMIC	2.000
	Predstavitev del romskih literarnih ustvarjalcev	500 <i>Realizirano: 105,86</i>
	Stroški dela kulturnega animatorja	3.700
	Izdaja zgoščenke "Romske pravljice in pripovedke 3" RD Romani Union	1.000
	Gledališka dejavnost RD Romani Union	2.000 <i>Realizirano: 1.757,51</i>
	Dejavnosti folklorne skupine RD Romani Union	1.500
	Večer romske glasbe RD Romani Union	2.000
	Založništvo : izdaja romskega časopisa za otroke "MRI NEVI MINIMULTI" RD Romani Union	1.500
	Praznovanje 5. obletnice romskega društva Veverica na veji s folklornim festivalom	800
	Financiranje folklorne skupine RD Pušča	800
	Drugačnost s glasbo in plesom RD Pušča	1.000
	Tabor otroške folklorne in glasbe RD Pušča	1.000
	Mednarodni festival ciganske glasbe in plesov RD Iskrive zlate iskrice	1.000
	Folklorna dejavnost RD Iskrive zlate iskrice	500
	Romski zbornik RD Cigani nekoč Romi danes	1.000
	Srečanje romskih folklornih skupin RD Cigani nekoč Romi danes	1.000
	Pravljica o Rdeči kapici RD Cigani nekoč Romi danes	500
	Mothavama po romane – povejmo po romsko RD Cigani nekoč Romi danes	500
	Od Ciganov do Romov - javna prireditev RD Cigani nekoč Romi danes	800
	Srečanje romskih harmonikašev RD Maj	800
	Folklorna dejavnost RD Čapla	500
	Tradicionalni dnevi romske skupnosti Vanča vas –	800

	Borejci RD Čapla	
	Pru Prešerniskro dij – Na Prešernov dan RD Čapla	500
	Časopis Romanu glauso – Glas Romov RD Čapla	500
	Izdaja Romsko-slovenskega in slovensko-romskega slovarja RD Vešoro	1.000
	Predstavitev slovarja RD Vešoro	300
	Prireditve ob dnevu Romov RD Vešoro	500
	Likovna delavnica za otroke RD Vešoro	400
	Literarna delavnica za otroke RD Vešoro	200
	Melauli reca – grda račka RD Zeleno vejš	500
	Večer romske kulture RD Zeleno vejš	800
Romsko društvo Romano Pralipe	MEGA FESTIVAL – tradicionalni romski običaji	800
	Občinski svetovni dan Romov	800
	Izid romskega časopisa	1.500
	Tradicionalno praznovanje romskih običajev	800
	Likovna delavnica	500
Romsko društvo Rom Črnomelj	Romska noč v Beli Krajini	1.000
	Literarni natečaj : jezik nas druži	800
	Romske karaoke v romščini	500
Romsko društvo Romano vozo	Pesniška zbirka "Romane čilja – Romske pesmi"	600
	Prireditve ob Svetovnem dnevu Romov – Literarni večer Razlike nas obogatijo	600
	Jezikovna delavnica – "Raziskovanje romskih besed 4	500
	Založniška dejavnost izdaja mladinske romske revije "Črni kamen – Kalo bar"	600
	Usposabljanje in delovanje animatorja za romsko kulturo	1.500
	Založniška dejavnost- izdaja pesniške zbirke "Moja pesem je moje zrcalo – Mungri čilji si mungro ogledalo"	600
	Redno delovanje kulturne skupine: Pesniška in folklorna skupina RD Romano vozo	500
	Založniška dejavnost izdaja knjige "Romski jezik – Romani čib"	700
Romsko društvo Amala	Koncert skupine Amala ob svetovnem dnevu Romov v Cankarjevem domu	2.947
	Izdaja četrtega dela knjige "Otroci, zapojte z nami!" (Chavalen, galiven amencar!) z dodatno zgoščenko s posnetimi skladbami	2.500
	Izdaja zgoščenske Amala z DVD-jem	2.000
Društvo za razvoj kulture	Opus "NEVO DI"	4.000

in glasbenega izobraževanja romske populacije NEVO DI		
Romsko društvo Romano Pejtaušago –Kamenci	"Mednarodni romski tabor Kamenci 2008": Razvijanje ustvarjalnih potencialov romskih otrok in mladostnikov za ohranjanje romskega kulturnega izročila in medkulturni dialog	1.500
Romsko kulturno in turistično društvo Pušča	Revija Romane sune / romske sanje (Izdaja časopisa v materinem jeziku in literarni natečaj)	500
	Pušča nekoč in danes	800
Društvo za razvijanje prostovoljnega dela	SKUPA (SKUPAJ)	1.500
	R.E.S.P.E.C.T	1.000
ZULK - Združenje ustvarjalnih ljudi na področju kulture	Kulturna produkcija mladih Romov - Romani kulturno čhavorani buti	1.400
FRANC-FRANC, Podjetje za promocijo kulture d.o.o.	Jože Livijen: Zadimljeni spomini, zgodbe iz romskega življenja	2.000
Zavod Radio Študent	Radijsko ustvarjanje Romov	2.500
Društvo zaveznikov mehkega pristanka	Prva dvojezična slikanica za romske otroke	2.000
SKUPAJ		85.447 <i>Realizirano:</i> 76.990,87 =90,10%

2009

PRIJAVITELJ	NASLOV PROJEKTA	ODOBRENO MK V EUR
ZULK – Združenje ustvarjalnih ljudi na področju kulture	Mednarodni Festival Romske glasbe, MB - LJ	2.000
	Kulturna produkcija mladih Romov	3.000
Romsko društvo Maj	Romska družina na robu revščine	683
	Zakaj nas vidite drugače	3.000
Romsko društvo Romano drom	Odskoči	1.000
	Dokumentarni film »Stari običaji trebanskih Romov«	2.500
Kulturno umetniško društvo Langa	Humanitarne Akcije skupine Langa doma in mobilnost v evropskem prostoru	1.000
Društvo za razvijanje prostovoljnega dela novo mesto	SKUPA (SKUPAJ)	2.500
	R.E.S.P.E.C.T	1.000
Romsko društvo Amala	Koncert skupine Amala ob svetovnem dnevu Romov v Cankarjevem domu in izdaja zgoščenke posnetka koncerta	1.000
	Izdaja petega dela knjige "Otroci, zapojte z nami!" (Chavalen, galiven amencar!)	3.000
Romsko kulturno in turistično društvo Pušča	Folklorna skupina Metuljčki	800
	Romska kuhinja	2.000

	Počitnice na Pušči	500
Zveza Romov Slovenije	Tabor otroške folklorne in glasbe RD Pušča	1.000
	Drugačnost z glasbo in plesom RD Pušča	500
	Dejavnost folklorne skupine RD Romani Union	800
	Večer romske glasbe RD Romani Union	1.000
	Izdaja romskega časopisa Romske novice-Romano Nevijpe-RD Romani Union	1.000
	Izdaja romskega časopisa za otroke "MRI NEVI MINIMULTI"	2.000
	Marlenina skrita omara 2	2.500
	Izdaja zgoščenke "Romske pravljice in pripovedke 4"	1.500
	Občinski svetovni dan Romov RD Romano Pralipe	1.000
	Izid romskega časopisa Romski glas RD Romano Pralipe	1.000
	Mega festival RD Romano Pralipe	300
	Likovna delavnica RD Romano Pralipe	700
	Tradicionalni dnevi romske skupnosti Vanča vas - Borejci	800
	Pru Prešerniskro dij – Na Prešernov dan RD Čapla	500
	Časopis Romanu glaso – Glas Romov RD Čapla	750
	Folklorna dejavnost RD Čapla	500
	Drugačnost nas združuje	1.200
	Dan Romov 2009	5.000
	Mednarodni festival romske glasbe in plesov RD Iskrive zlate iskrice	1.000
	Romano Them – Romski svet	4.000
	Izdaja pravljic v slovenskem in romskem jeziku RD Zeleno vejš Serdica	1.000 <i>nerealizirano</i>
	Predstavitel del romskih literarnih ustvarjalcev	500 <i>nerealizirano</i>
	Razstava likovnih del romskih in neromskih avtorjev z romsko vsebino	500 <i>nerealizirano</i>
	Tradicionalni folklorni festival RD Veverica na veji	800 <i>nerealizirano</i>
	Korenine v večkulturnem prostoru in multikulturno sožitje RD Veverica na veji	1.500 <i>nerealizirano</i>
	Folklorni festival društva Romov Pomlad - Ribnica	800 <i>nerealizirano</i>
Romsko društvo Cigani nekoč Romi danes	Romske novice	2.000
	Zaplešimo po romsko	800
	Jaz sem Rom	500,00
	Cigani nekoč – Romi danes	1.000
	Dolenjski romski časopis	1.000
Agim Brizani	Prvi mesec Romov v Sloveniji – Romano čhon/romski mesec	5.000
Romsko društvo Romano vozo	Založniška dejavnost izdaja knjige "Romski jezik II – Romani čib II"	500
	Redno delovanje kulturne skupine: Pesniška in folklorna skupina ROMSKO DRUŠTVO Romano vozo	500
	Prireditel ob svetovnem dnevu Romov »Razlike nas bogatijo«	600

	Jezikovna delavnica – »Raziskovanje romskih besed 5«	600
	Založniška dejavnost izdaja mladinske romske revije "Črni kamen – Kalo bar"	400
Kulturno izobraževalno društvo Kibla	ROMfest 09	3.000
Romsko društvo Roma dan angle/ Romi gredo naprej	Integracijski program – obisk kulturnih prireditev	350
	Kulturna prireditev ROMSKO DRUŠTVO Roma džan angle	500
Založba Goga	Igramo se skupaj	3.000
Romsko društvo Anglunipe	Prihodnost Anglunipe	3.000
Kulturno romsko društvo Vešoro	Naših pet let	500
	Izdaja CD-ja z romsko glasbo	1.200
Romsko društvo Kamenci Romano Pejtaušago	»Stičišče«, prezentacija romske kulturne ustvarjalnosti in dediščine širši javnosti	5.000
SKUPAJ		Razpoložljiva sredstva v proračunu: 87.583,00 Končni znesek: 85.583,00 (2.000,00 zaradi nepodpisa pogodbe preneseno na postavko 6424) Realizirano: 81.283 = 94,98%

2010

PRIJAVITELJ	NASLOV PROJEKTA	ODOBRENO MK V EUR
ZULK - Združenje ustvarjalnih ljudi na področju kulture	Kulturna produkcija mladih Romov 2010	3.803
Založba Goga	Igramo se skupaj	1.700
	Čebelica in Čmrlj	1.000
Romsko kulturno in turistično društvo Pušča	Pušča in Metlika- Podajmo si roko	800
Agim Brizani	Festival romske glasbe v Ljubljani 2010	3.700
Romsko društvo Anglunipe	Romske oddaje Prihodnost na Radiu Študent	1.200
	Medkulturno učenje za romske in neromske otroke –temeljni pojmi ter prevod in branje pravljič	2.000
Kulturno izobraževalno	ROMfest 2010-	1.200

društvo Kibla		
Romsko društvo Romano vozo	Redno delovanje folklorne in pesniške skupine RD Romano vozo	400
	Kulturna prireditev ob romskem prazniku Amaro dive	350
	Zbirka romskih besed-plemenska skupnost Gurbeti	900
	Izdaja mladinske romske revije Črni kamen III-Kalo bar III	600
	Prireditev ob svetovnem dnevu Romov: Razlike nas bogatijo	500
	Jezikovna delavnica: Raziskovanje romskih besed	600
Romsko društvo Dobrovnik	Praznovanje 6.obletnice RD Dobrovnik s folklornim festivalom	400
	Korenine v večkulturnem prostoru in multikulturno sožitje	500
Kulturno romsko društvo Vešoro	Zajec s kratkimi ušesi, pravlјice, publikacija	1.500
	Prireditev Romski večer	600
Romsko društvo Amala	Izdaja šestega dela knjige Otroci, zapojte z nami! (Chavalen, gilaven amencar!)	3.000
	Izdaja zgoščenke: Amala & Jackie Marshall	1.500
Romsko društvo Maj	Osveščanje in boj proti predsodkom do Romov	1.400
	Življenje Romov drugačno	1.800
Romsko društvo Cigani nekoč Romi danes	Dolenjski romski časopis	1.000
	Dokumentarni film: Me ne marajo, ker sem Rom?	800
	Spletna stran: www.romske novice.si	1.700
	Romi praznovinen/ Romi praznujejo	2.400
	Romano kultura – Romska kultura	600
Združenje forum romskih svetnikov	Moj kraj to sem jaz-Država to sva jaz in ti	2.600
Romsko društvo Romano drom	Zloženka Oba sva otroka	380
	Dovolj velika kazen	800
	Svetovni dan Romov	1.000
	Kdo je kriv / Kon hilo krivo	1.000
Romsko društvo Rom Črnomelj	Romska noč v Beli krajini 2010	800
Društvo za razvoj kulture in glasbenega izobraževanja Romov Nevo di	Otroški romski pevski zbor Štefan Borovšak Didi Pušča	3.000
	Avdio posnetek, priloga h knjigi Otroške romske pesmi Kali čhej	1.200
DZMP- Društvo zaveznikov mehkega pristanka	Skupa pu drom / Skupaj na poti	1.000
Romano Pejtaušago-Romsko društvo Kamenci	Romska enajsta šola kulture: Sikaf, so žaunes!/ Pokaži kaj znaš!	3.000
Orientalno društvo NUR -Romska sekcija	Romska glasbena skupina Romano Rat, Ljubljana	900
Mojca Rakipov	Knjiga: Romi in ples	900
Kulturno društvo Mihajlo Pupin	Delavnica dramske igre	1.100
Vesna Anđelković	Jaz Nedmija	500
Damir Mazrek	Kale Jaka / Črne oči	800

Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo Mesto	SKUPA / SKUPAJ	1.200
	R.E.S.P.E.C.T.	2.000
Zveza Romov Slovenije	Dan Romov 2010	5.000
	Folklorna dejavnost RD Iskrive zlate iskrice Kuzma	700
	Mednarodni festival romske glasbe in plesov RD Iskrive zlate iskrice Kuzma	1.100
	Občinski svetovni dan Romov RD Romano Pralipe Maribor	950
	Tradicionalno praznovanje romskih običajev RD Romano Pralipe Maribor	900
	Romano haberi / Romski glas RD Romano Pralipe Maribor	1.000
	Tradicionalni dnevi RD Čapla Vanča vas Borejci	800
	Pru Prešernsku dij/ Na Prešernov dan RD Čapla Vanča vas Borejci	800
	Časopis Romano glauso/Glas Romov RD Čapla Vanča vas Borejci	750
	Dejavnosti folklorne skupine RD Romano jilo Lendava	500
	Razstava zgodovinskih romskih slik RD Zeleno vejš Serdica	700
	Drugačnost z glasbo in plesom RD Pušča	600
	3. Tabor otroške folklore in glasbe RD Pušča	900
	Izdaja romskega časopisa Romano nevijske/ Romske novice RD Romani Union Murska Sobota	1.000
	Izdaja knjige Marlenina skrita omara 3- RD Romani Union Murska Sobota	1.300
	Izdaja zgoščenke Romske pravljice in pripovedke 5 - - RD Romani Union Murska Sobota	800
	Izdaja romskega časopisa za otroke Mri nevi minimulti – RD Romani Union Murska Sobota	2.000
	Gledališka dejavnost RD Romani Union Murska Sobota	900
	Dejavnost folklorne skupine RD Romani Union Murska Sobota	650
	20. obletnica delovanja RD Romani Union Murska Sobota	1.000
	Romski informativni center ROMIC	1.200
	Romano them / Romski svet	4.200
	Drugačnost nas združuje	1.700
SKUPAJ		87.583,00

DODELJENA DENARNA SREDSTVA V OKVIRU INSTRUMENTA:

Javni razpis za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega sklada za obdobje 2008-2009

v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013,
4. Razvojne prioritete: »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti«
in Prednostne usmeritve 4.3.: »Dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti«

PROJEKTI NA PODROČJU (TUDI) ROMSKE SKUPNOSTI

Osnovna ciljna skupina, kateri je projekt namenjen	Upravičenec	Naslov projekta	Dodeljeno (v EUR)	Izplačano (v EUR)
- Pripadniki različnih manjšinskih etničnih skupin in priseljencev: Albanci, Bošnjaki, Hrvatje, Srbi - Pripadniki romske skupnosti	Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto	KulTEGRACIJA – socialno vključevanje kultur etničnih skupin in romske skupnosti	66.711,11	66.487,12
- Pripadniki romske skupnosti	Društvo zaveznikov mehkega pristanka	Vključevanje Romov v javno življenje preko medijev	55.183,33	55.183,03
- Pripadniki različnih manjšinskih etničnih skupin in priseljencev: bosanska, makedonska, albanska, romska skupnost	Zavod Mariborski Radio Študent – Radio MARŠ	IDA – izobraževanje ranljivih skupin za delo na avdiovizualnem področju	83.166,67	64.097,68
-Pripadniki romske skupnosti	»Misija *S« Društvo za trajnostni razvoj Pomurja	»Romano barvalijpe – Romsko bogastvo« Usposabljanje članov romskega društva »Romano pejtaušago« Kamenci za aktivno partnerstvo v (krovnem) projektu Sveta Evrope: »Cultural route of Roma Culture and Heritage«	88.063,33	86.438,28

-Pripadniki romske skupnosti; -Pripadniki različnih manjšinskih etničnih skupin in priseljencev v Sloveniji; -Invalidi	Zavod Radio Študent	Kul-media – usposabljanje pripadnikov ranljivih družbenih skupin na področju medijev, kulture v medijih, kulturnih dogodkov ter na različnih področjih kulturnega menedžmenta	81.111,11	80.552,97
-Pripadniki romske skupnosti	Romsko društvo Amala	Glasbeno – kulturne delavnice za romske polprofesionalne glasbenike	89.222,22	89.222,22

DODELJENA DENARNA SREDSTVA V OKVIRU INSTRUMENTA:

Javni razpis za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega sklada za obdobje 2009-2010

**v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013,
4. Razvojne prioritete: »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti«
in Prednostne usmeritve 4.3.: »Dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti«**

PROJEKTI NA PODROČJU (TUDI) ROMSKE SKUPNOSTI

Osnovna ciljna skupina, kateri je projekt namenjen	Upravičenec	Naslov projekta	Dodeljeno (v EUR)
- Pripadniki romske skupnosti	Romsko kulturno in turistično društvo Pušča	Romski kulturno turistični animator	49.610,00
- Pripadniki romske skupnosti	Orientalno društvo NUR	Iskanje izvora romskih plesov – usposabljanje plesnih pedagoginj in plesalk v indijskih in španskih romskih plesih za aktivno vključevanje mladih Romov v širšo kulturno skupnost	63.630,56
- Pripadniki romske skupnosti - Pripadniki različnih manjšinskih etničnih skupin in priseljencev	Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto	Živeti skupaj – socialno vključevanje kultur etničnih skupin in romske skupnosti	99.858,00
- Pripadniki romske skupnosti - Pripadniki različnih manjšinskih etničnih skupin in priseljencev	Kulturno-izobraževalni zavod Averroes Ljubljana	Umetnost multikulturalnosti – usposabljanje pripadnikov manjšinskih skupnosti na področju filma in fotografije	73.304,00
- Pripadniki romske skupnosti	Romsko društvo Amala	Delavnice usposabljanja romskih polprofesionalnih igralcev, plesalcev in glasbenikov za ustvarjanje in izvedbo gledališko – glasbeno – plesnih predstav	99.880,00

		ter nadgradnjo romskega muzikala Stekleno jabolko	
--	--	---	--

DODELJENA DENARNA SREDSTVA V OKVIRU INSTRUMENTA:
Javni razpis za izbor razvojnih projektov za dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti v okviru Evropskega socialnega sklada za obdobje 2010-2011

v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013,
4. Razvojne prioritete: »Enakost možnosti in spodbujanje socialne vključenosti«
in Prednostne usmeritve 4.3.: »Dvig zaposljivosti ranljivih družbenih skupin na področju kulture in podpora njihovi socialni vključenosti«

FINANCIRANI PROJEKTI ZA PRIPADNIKE ROMSKE SKUPNOSTI

Št.	Prot. št.	Ciljna skupina	Prijavitelj	Naslov projekta	Zaprošeno (v EUR)	Odobreno (v EUR)
1	61001-5/2010/16	pripadniki romske skupnosti	»MISIJA *S« Društvo za trajnostni razvoj Pomurja	»PHURI DEJ« Romske ženske – ambasadorke romske kulture in dediščine	94.614,36	94.614,36
2	61001-5/2010/15	pripadniki romske skupnosti	MOZAIK – društvo za socialno vključenost	VAS SOŽITJA – usposabljanje za dela na področju odkrivanja, ohranjanja in kreativne uporabe romske kulturne dediščine v naselju Pušča	99.995,95	99.995,95
3	61001-5/2010/18	pripadniki romske skupnosti	Društvo zaveznikov mehkega pristanka	Vključevanje Romov v javno življenje preko kulture	86.484,28	86.484,28
4	61001-5/2010/22	pripadniki romske skupnosti	Romsko kulturno in turistično društvo PUŠČA	Promotor romske kulinarike	61.115,00	61.115,00
5	61001-5/2010/24	pripadniki romske skupnosti	Romsko društvo AMALA	Delavnice usposabljanja romskih polprofesionalnih glasbenikov s poudarkom na klasični glasbi in kulturi za izvedbo koncerta s simfoničnim orkestrom	99.975,00	91.539,80
6	61001-5/2010/29	pripadniki romske skupnosti	Zavod Radio Študent	ROKA – Romska kultura in administracija	93.423,00	84.987,80
	SKUPAJ				535.607,19	518.737,19